

de volksbank

PERSBERICHT

2019

Resultaten

Resultaten 2019

Utrecht, 14 februari 2020

Toenemende herkenning en waardering voor de Volksbank als een veilige bank met veilige producten; diverse initiatieven ontplooid om onze maatschappelijke identiteit verder te versterken

Ontwikkeling Gedeelde waarde-scores:

- Klant: verbetering klantgewogen Net Promoter Score naar nul (eind 2018: -1)
- Maatschappij: 44% klimaatneutrale balans (eind 2018: 37%); Barometer Financiële Onbezorgdheid vrijwel stabiel op 48%
- Medewerker: introductie van een KPI 'Oprechte aandacht' die beter aansluit op onze missie. Realisatie van 7,7 op een schaal van 1 tot 10
- Aandeelhouder: rendement op eigen vermogen van 7,7% (2018: 7,6%), gebaseerd op een sterke kapitaalpositie

Groei betaalrekeningklanten, hypotheekportefeuille en spaargeld

- Netto groei aantal betaalrekeningklanten met 80.000 tot 1,57 miljoen; marktaandeel nieuwe betaalrekeningen van 21%
- Stijging hypotheekportefeuille met € 0,9 miljard tot € 48,2 miljard, met name door € 0,7 miljard IFRS-waarderingsaanpassingen; commerciële groei van € 0,2 miljard, lager dan 2018 (€ 1,3 miljard)
- Marktaandeel nieuwe hypothekeken lager op 6,1% (2018: 7,2%); daling nieuwe hypotheekproductie tot € 5,5 miljard (2018: € 5,9 miljard)
- Stijging particulier spaargeld met € 1,0 miljard tot € 38,4 miljard; marktaandeel sparen daalde licht tot 10,4% (2018: 10,6%)

Stijging nettowinst tot € 275 miljoen, vooral dankzij lagere operationele lasten

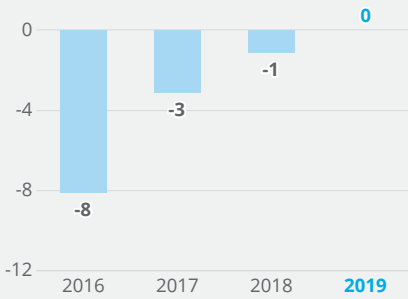
- Nettowinst van € 275 miljoen, een stijging van 3% ten opzichte van 2018 (€ 268 miljoen)
- Totale baten van € 929 miljoen, lager ten opzichte van 2018 (€ 958 miljoen) als gevolg van daling netto rentebaten; daling rentemarge tot 1,37% (2018: 1,47%)
- Daling operationele lasten exclusief wettelijke heffingen naar € 533 miljoen (2018: € 562 miljoen), gedreven door lagere personeels- en advieskosten en een positieve herwaardering van € 7 miljoen gerelateerd aan een eerdere bijdrage in het kader van het depositogarantiestelsel
- Verbetering efficiencyratio (exclusief wettelijke heffingen) tot 57,3% (2018: 58,7%) veroorzaakt door lagere operationele lasten
- Terugnname van waardeverminderingen van financiële activa van € 7 miljoen (2018: terugnname van € 12 miljoen)

Sterke kapitaalpositie, ook na kapitaaluitkering aan NLF

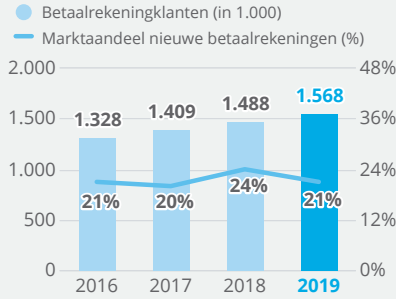
- Kapitaaluitkering van € 250 miljoen in 2019 aan aandeelhouder NLF; voorgesteld dividend over 2019: € 165 miljoen (pay-out ratio: 60%)
- Daling Tier 1-kernkapitaalratio tot 32,6% (eind 2018: 35,5%); leverage ratio 5,1% (eind 2018: 5,5%)
- Totaal kapitaalratio gestegen tot 37,8% (eind 2018: 37,1%), als gevolg van fusie tussen de Volksbank N.V. en de Volksholding B.V.

Kerncijfers

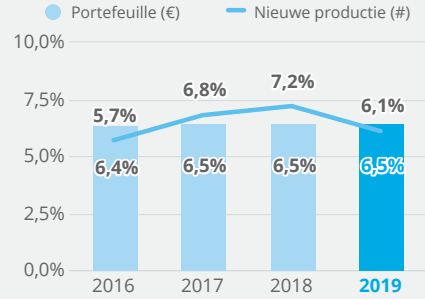
Net Promoter Score¹

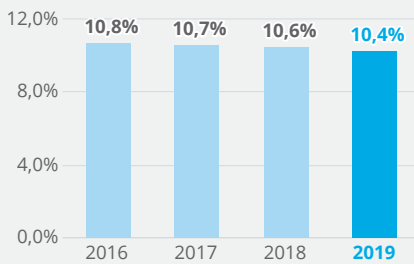
Betaalrekeningklanten²

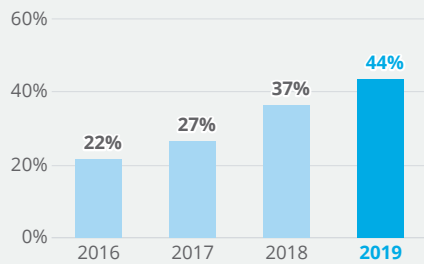
Marktaandeel hypotheek³

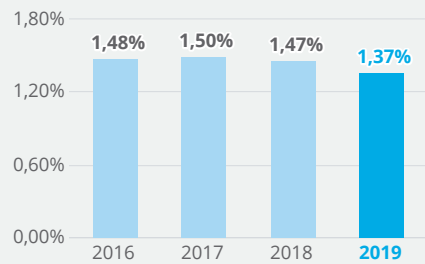
Marktaandeel sparen

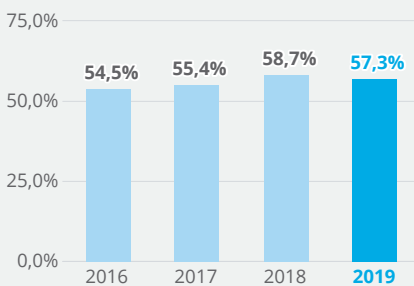
Klimaatneutrale balans

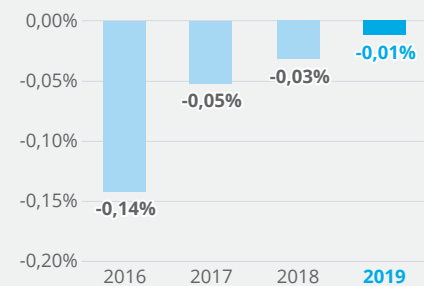
Rentemarge

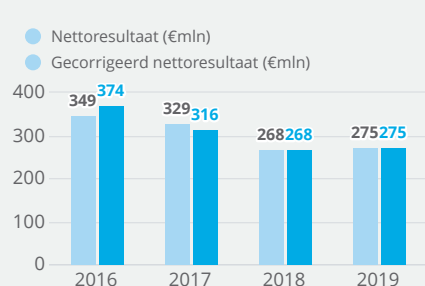
Gecorrigeerde efficiencyratio⁴

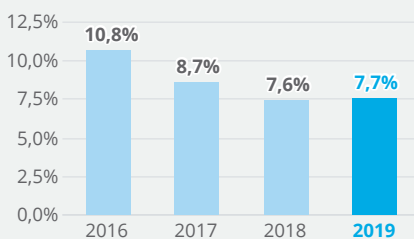
Risicokosten totale leningen

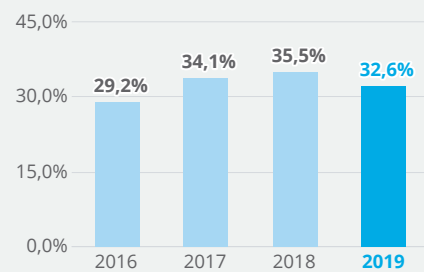
Nettoresultaat / gecorrigeerd nettoresultaat⁴

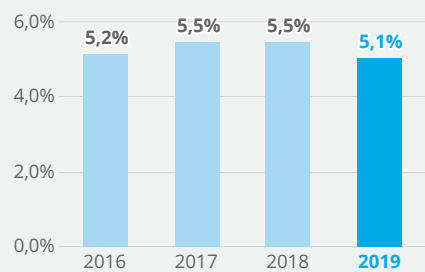
Gecorrigeerd rendement op eigen vermogen⁴

Tier 1-kernkapitaalratio⁵

Leverage ratio⁵

1 Klantgewogen gemiddelde NPS van alle merken. Bron: marktonderzoeksbureau Miles Research.

2 Bron: marktaandeel nieuwe betaalrekeningen: marktonderzoek Ipsos, gebaseerd op Moving Annual Total (MAT) per einde van elke gerapporteerde periode een jaar terugkijkend.

3 Marktaandeel portefeuille betreft 3e kwartaal 2019 cijfer.

4 Tot en met 2017 gecorrigeerd voor incidentele posten, vanaf 2018 hebben dergelijke posten zich niet voorgedaan.

5 Tot en met 2017 op transitionele basis, vanaf 2018 is volledige infasering van CRD IV van toepassing.

Voorwoord

Maurice Oostendorp, directievoorzitter van de Volksbank

“In 2019 hebben we met veel enthousiasme onze missie, Bankieren met de menselijke maat, verder in de praktijk gebracht. De Volksbank kiest er nadrukkelijk voor om te handelen vanuit haar verantwoordelijkheid voor het gezamenlijke belang van de maatschappij, klanten, werknemers en de aandeelhouder. Dit wordt in de buitenwereld in toenemende mate herkend en gewaardeerd. Tegelijkertijd zijn we gegroeid met onze kernactiviteiten hypotheek, sparen en betalen. En dankzij een daling van de operationele kosten is de nettowinst het afgelopen jaar licht gestegen.

Samen met onze vier merken hebben we in 2019 weer een aantal initiatieven genomen om onze maatschappelijke identiteit verder te versterken:

- ASN Bank heeft de berekeningsmethode van haar biodiversiteitsimpact afgerond en zichzelf ten doel gesteld dat al haar beleggingen en financieringen tezamen in 2030 een netto positief effect hebben op de biodiversiteit.
- BLG Wonen is in september een pilot gestart om zogenaamde ‘duurhuurders’ op basis van een huurverklaring een hypotheek te verstrekken zodat ze een woning kunnen kopen. Uit 1.300 aanmeldingen zijn 160 mensen uitgenodigd voor een gratis oriënterend gesprek met een onafhankelijk adviseur. De proef wordt uiteindelijk voortgezet met 40 klanten. Met deze pilot heeft BLG Wonen de Positive Finance Award gewonnen.
- Om initiatieven te ondersteunen die bijdragen aan de lokale verbondenheid in dorpen en kleine steden, is RegioBank samen met het Oranjefonds gestart met het VoordeBuurt Fonds.
- SNS heeft de klantcommunicatie teruggebracht naar vaste teams van medewerkers in de ruim 200 SNS-winkels.
- In september heeft de Volksbank haar eerste ‘green senior preferred bond’ uitgegeven met een omvang van € 500 miljoen. De belangstelling was groot: beleggers hadden ingetekend voor € 1,7 miljard. Met de opbrengst van de obligatie worden activiteiten gefinancierd die bijdragen aan de vermindering van de CO2-uitstoot.
- Samen met 130 andere banken heeft de Volksbank de United Nations Principles for Responsible Banking ondertekend. Deze beginselen, die officieel op 22 september werden gelanceerd, richten zich op duurzaamheid en het aanpakken van klimaatverandering.
- De Volksbank heeft zich aangesloten bij het ‘Hack_Right-programma’, een pilot waarin de politie en het openbaar ministerie samenwerken met bedrijven om jonge ‘hackers’ op het goede pad te brengen én te houden.
- We zijn met klanten in gesprek gegaan over hun visie op de lage en mogelijke negatieve spaarrente. Mede op basis daarvan hebben we in december ons beleid vastgesteld voor de particuliere spaarrentes van ASN Bank, RegioBank en SNS. Onze merken blijven in 2020 - en liefst nog langer - een rente van minimaal 0,01% bieden voor particuliere klanten met een spaarsaldo tot € 25.000, om zo het opbouwen en behouden van een financiële buffer te stimuleren. Daarnaast brengen wij in 2020 de spaarrente voor particuliere klanten met een spaarsaldo tot € 100.000 niet beneden de nul procent.

De manier waarop we invulling geven aan onze maatschappelijke rol heeft ongetwijfeld bijgedragen aan de blijvend hoge toename van het aantal betaalrekeningklanten. De netto groei in 2019 bedroeg 80.000, fractioneel hoger dan in 2018, waarmee we onze doelstelling voor 2020 van 1,5 miljoen betaalrekeningklanten inmiddels zijn gepasseerd. Gemeten naar de Net Promoter Score liet de waardering van klanten een lichte verbetering zien. Onze particuliere hypotheekportefeuille steeg met € 0,9 miljard tot € 48,2 miljard, waarbij de tweede helft van het jaar een krimp liet zien, als gevolg van hoge aflossingen. Ondanks dalende spaarrentes namen de particuliere spaargelden met € 1 miljard toe tot 38,4 miljard. Ook hier deed de groei zich geheel in het eerste halfjaar voor.

Eenvoud, efficiency en de beheersing van operationele kosten blijven essentiële voorwaarden voor het realiseren van onze doelstellingen. Van de eerder geïndiceerde afname in het aantal medewerkers, omgerekend naar fte's met 800 à 900 ten opzichte van 2016, was eind 2019 357 gerealiseerd. In 2019 nam het aantal medewerkers gemeten in fte's af met 149. Voor het eerst sinds 2016 betrof de afname vrijwel geheel externe medewerkers. Dit was het gevolg van het afronden van een aantal projecten. Mede vanwege de toegenomen eisen vanuit wet- en regelgeving verwachten we dat de in 2016 geïndiceerde afname in 2020 niet gerealiseerd zal worden.

De medewerker Net Promoter Score liet in 2019 een verbetering zien van -20% tot -1%. In 2019 hebben we een nieuwe ‘Gedeelde waarde’ maatstaf geïntroduceerd: de KPI ‘Oprechte aandacht voor de medewerker’. Bij de eerste meting kreeg deze KPI een score van 7,6. Een tweede meting

in oktober leverde een score van 7,7 op. De doelstelling voor 2020 voor deze KPI is vastgesteld op ten minste 7,5.

In december is de Volksbank uitgeroepen tot de winnaar van de Driehoek 3D Trofee. We hebben deze prijs gewonnen voor het robuuste en inhoudelijke overleg tussen de ondernemingsraad, de Raad van Commissarissen en de Directie en voor de manier waarop de ondernemingsraad proactief wordt betrokken bij het in de praktijk brengen van bankieren met de menselijke maat.

In de eerste helft van 2019 hebben we onze kapitaaldoelstellingen bijgesteld. Voor eind 2020 is onze doelstelling een Tier 1-kernkapitaalratio van ten minste 19%, berekend op basis van volledige infasering van Basel IV, en voor de leverage ratio hanteren we een minimum van 4,75%. Kapitaal dat zich duurzaam boven onze minimumdoelstellingen bevindt is beschikbaar voor uitkering, onder voorbehoud van goedkeuring van de toezichthouder. Dit heeft in december resulterend in een kapitaaluitkering van € 250 miljoen aan onze aandeelhouder NLFi. Ook na deze kapitaaluitkering is onze kapitaalpositie sterk: eind 2019 bedroeg de Tier 1-kernkapitaalratio 32,6% en de leverage ratio 5,1%. De Volksbank blijft hiermee een van de sterkst gekapitaliseerde retailbanken van Europa.

De langdurig lage renteomgeving heeft in 2019 geleid tot een daling van de netto rentebaten met 4%. De operationele lasten daalden met 6%, vooral dankzij lagere reorganisatie- en personeelskosten, lagere wettelijke heffingen en een teruggave uit de afwikkeling van het depositogarantiestelsel voor DSB. In 2019 was er sprake van een terugname van bijzondere waardeverminderingen van leningen en vorderingen, hoewel deze lager uitviel dan in 2018. De effectieve belastingdruk was lager. Alles bijeengenomen steeg de nettowinst met 3% tot € 275 miljoen. Het rendement op eigen vermogen steeg fractioneel tot 7,7%, iets onder onze doelstelling van 8%.

We stellen voor om over het resultaat van 2019 een dividend van € 165 miljoen uit te keren, overeenkomend met een pay-out ratio van 60%, aan de bovenkant van de door ons gehanteerde bandbreedte van 40-60%.

Op 14 november stond de toekomst van de Volksbank op de agenda van een algemeen overleg tussen de minister van Financiën en de financieel woordvoerders van de politieke partijen in de Tweede Kamer. Aanleiding was de kamerbrief van de minister over de jaarlijkse rapportage van NLFi over de Volksbank. In deze brief schreef de minister dat het, op basis van de NLFi-rapportage en de marktomstandigheden, nog niet mogelijk was om een besluit te nemen over de toekomst van de Volksbank, ondanks dat de eerder aangegeven termijn van drie jaar was verstreken. In het overleg sprak de minister het voornemen uit in het komende halfjaar te komen met een breder perspectief op de diversiteit van het Nederlandse bankenlandschap.

Binnen de Volksbank onderzoeken we momenteel hoe we ons bedrijfsmodel kunnen optimaliseren. Ons doel is om ervoor te zorgen dat de bank wendbaar, weerbaar en schokbestendig is en blijft. Hierbij wordt onder meer gekeken naar de mogelijkheden van diversificatie van inkomsten en kostenverlaging. Gegeven de langdurig lage renteomgeving, de financieel-technologische ontwikkelingen met bijbehorende investeringen, en de stijgende kosten om te voldoen aan wet- en regelgeving, ligt hier een stevige uitdaging. Ons onderzoek moet leiden tot een nieuw strategisch plan. In de loop van 2020 zullen we NLFi over de uitkomst van ons onderzoek informeren. Op basis hiervan zal NLFi een nieuwe rapportage opstellen en in het najaar van 2020 aan de minister sturen.

De komende periode zal de minister, in overleg met NLFi en de Volksbank, alvast een aantal verzelfstandigingsopties nader onderzoeken. Het uitgangspunt hierbij is dat het maatschappelijk karakter van onze bank bij iedere vorm van verzelfstandiging behouden blijft.

Voor 2020 verwachten we lagere rentebaten uit onze hypotheekportefeuille als gevolg van de aanhoudend lage renteomgeving. Gegeven ons rentebeleid voor spaargeld zullen lagere rentelasten deze daling niet geheel kunnen compenseren. Ook de daling van operationele kosten is eindig. Daarom verwachten we voor 2020 een lagere nettowinst.

In januari 2020 zijn we gestart met een campagne waarin we de relatie tussen de Volksbank en haar merken aan Nederland laten zien. In deze campagne staat de belofte 'Beter voor elkaar' centraal, een overkoepeling van onze missie Bankieren met de menselijke maat en onze gedeelde waarde-ambitie. In 2020 gaan we, met volle inzet en plezier, door om deze belofte waar te maken."

Ontwikkelingen gedeelde waarde-ambitie

Voortgang doelstellingen

Wij meten de voortgang in het bereiken van onze missie en de realisatie van onze gedeelde waarde-ambitie af aan de hand van concrete doelstellingen die we in 2016 hebben gedefinieerd voor onze vier stakeholdergroepen:

Doelstellingen	31-12-2019	30-6-2019	31-12-2018	Doelstelling 2020
NUT VOOR DE KLANT				
Klantgewogen gemiddelde Net Promoter Score (NPS) ¹	0	+1	-1	+10
ASN Bank	+17	+16	+18	
BLG Wonen	-17	-17	-22	
RegioBank	+14	+12	+12	
SNS	-11	-7	-11	
Betaalrekeningklanten (in 1.000)	1.568	1.531	1.488	1.500
VERANTWOORDELIJKHEID VOOR DE MAATSCHAPPIJ				
Klimaatneutrale balans ¹	44%	41%	37%	45%
Barometer financiële onbezorgdheid ²	48%	49%	49%	>50%
OPRECHTE AANDACHT VOOR DE MEDEWERKER				
Oprechte aandacht	7,7	7,6	na	≥ 7,5
Betrokkenheid	8,0	na	7,4	8,0
Bevlogenheid	7,4	na	7,2	8,0
RENDEMENT VOOR DE AANDEELHOUDER				
Rendement op eigen vermogen (REV)	7,7%	8,6%	7,6%	8,0%
OVERIGE DOELSTELLINGEN				
Efficiencyratio	57,3%	54,3%	58,7%	50-52%
Tier 1-kernkapitaalratio	32,6%	37,1%	35,5%	≥ 19,0%
Leverage ratio	5,1%	5,3%	5,5%	≥ 4,75%
<p>1 Voor de methodiek van de berekening van deze KPI's wordt verwezen naar het jaarverslag 2018, hoofdstuk Over de niet-financiële informatie.</p> <p>2 Gebaseerd op het voortschrijdend gemiddelde van de afgelopen 6 maanden. Voor de methodiek wordt verwezen naar het jaarverslag 2018, paragraaf 3.3.1 Financiële weerbaarheid.</p>				

Nut voor de klant

We willen een bank zijn waar de klant zich thuis voelt en die proactief meedenkt met eerlijke producten. De groei in het aantal betaalrekeningen en de positieve trend in klanttevredenheid, uitgedrukt in de Net Promoter Score (NPS), indiceren dat klanten onze missie Bankieren met de menselijke maat waarderen.

Net Promoter Score

Het klantgewogen gemiddelde van alle merkspecifieke Net Promoter Scores (NPS)¹ resulteerde eind 2019 in een break-even score. ASN Bank en RegioBank behoren tot het selecte gezelschap van Nederlandse banken met een positieve NPS. De NPS van RegioBank steeg naar +14 en die van ASN Bank bleef nagenoeg stabiel. De NPS bij BLG Wonen steeg van -22 tot -17 en de NPS van SNS was met -11 gelijk aan de score eind 2018.

Aantal betaalrekeningklanten

Het aantal betaalrekeningklanten steeg in 2019 met 80.000 (150.000 bruto) naar 1,57 miljoen. De doelstelling van 1,5 miljoen betaalrekeningklanten per eind 2020 is daarmee reeds een jaar eerder bereikt.

¹ Aan de hand van rapportcijfers wordt bepaald of een klant een 'promoter' is (bij een 9 en 10), 'passief tevreden' (bij een 7 en 8) of een 'criticaster' (bij een 6 of lager). Een positieve NPS vereist dat het percentage promoters hoger is dan het percentage criticasters.

Verantwoordelijkheid voor de maatschappij

We willen een positieve bijdrage leveren aan de maatschappij. Vanuit onze kernactiviteiten hypotheek, sparen en betalen kunnen we een aanzienlijke positieve invloed hebben op de duurzaamheid in onze keten en de financiële weerbaarheid van klanten.

Klimaatneutrale balans

De Volksbank wil een bijdrage leveren aan het leefbaar houden van de planeet en het beperken van de wereldwijde temperatuurstijging. Daarom hebben we ons ten doel gesteld om uiterlijk in 2030 een klimaatneutrale balans te hebben. We hebben een klimaatneutrale balans wanneer we met onze gehele bankbalans evenveel uitstoot veroorzaken (CO₂-verlies) als vermijden, verminderen of zelfs uit de lucht nemen (CO₂-winst). Sinds 2015 meten we de klimaatimpact van onze beleggingen en kredietportefeuille, waarbij het resultaat wordt weergegeven in een CO₂-balans.

Uit 2019 zijn we voor 44% klimaatneutraal. Dit is een verbetering van 7%-punt ten opzichte van ultimo 2018. Dit is hoofdzakelijk te danken aan de financiering van duurzame energieprojecten en de aankoop van een aantal groene obligaties waarmee indirect duurzame energieprojecten worden gerealiseerd. Samen heeft dit geleid tot een toename van 70 kiloton vermeden CO₂-uitstoot.

De uitstoot van onze balans, met name veroorzaakt door de gefinancierde woningen op onze balans, bedroeg 1.290 kiloton CO₂-uitstoot (2018: 1.357 kiloton). Op dit moment wordt de uitstoot geschat aan de hand van de voorlopige en definitieve energielabels van de gefinancierde woningen. Het gemiddelde energielabel van onze hypotheekportefeuille is gelijk gebleven op D. Van onze klanten heeft 26% een woning met energielabel A of B. Bij de overige woningen die we financieren met energielabels C tot en met G is nog een aanzienlijke verbetering mogelijk, bijvoorbeeld met isolatie of zonnepanelen.

Overigens hoeft een beter energielabel niet automatisch te betekenen dat het energiegebruik, en daarmee de CO₂-uitstoot van de woning, omlaag gaat. Daarom willen we op basis van de werkelijke energieverbruiksdata de CO₂-uitstoot van de woningportefeuille herberekenen. In 2019 zijn hierover onder meer met het Centraal Bureau voor de Statistiek en met netbeheerders gesprekken gevoerd over aanlevering van data op portefeuilleniveau.

Financiële weerbaarheid

We willen onze klanten stimuleren en helpen hun financiële weerbaarheid te vergroten. Begin 2018 hebben we financiële weerbaarheid meetbaar gemaakt in een KPI. In een maandelijks onderzoek vragen we 530 van onze klanten of zij merken dat de bank voor hen klaarstaat bij financiële zorgen. De respondenten beantwoorden de vraag op een schaal van 1 (helemaal oneens) tot 100 (helemaal eens). Eind 2019 is dit cijfer 48%, ten opzichte van 49% eind 2018. Ons streven is een percentage hoger dan 50% in 2020.

Ook in 2019 hebben we op verschillende manieren geprobeerd een bijdrage te leveren aan het verbeteren van de financiële weerbaarheid van onze klanten. Zo participeerde SNS namens de Volksbank in de Nederlandse Schuld hulproute, gericht op het voorkomen en oplossen van schuldproblemen. Ook organiseerde SNS voor klanten met een aflossingsvrije hypotheek speciale informatiesessies. Namens de merken BLG Wonen, RegioBank en SNS nam de Volksbank deel aan de landelijke campagne van alle banken 'Word ook aflossingsblij'. SNS ging door met het sturen van seintjes om klanten alert te maken op mogelijke oververzekering en op mogelijkheden om hun hypotheeklasten te verlagen (de 'SNS Hypotheek Looptijdservice').

Eind maart 2019 ging de negende Week van het Geld van start, een initiatief van het platform Wijzer in Geldzaken. Alle banken in Nederland samen gaven ruim 4.000 gastlessen op een groot aantal basisscholen in Nederland. Collega's van de Volksbank namen bijna 500 gastlessen voor hun rekening, waaronder 211 Eurowijs-lessen. Eurowijs is een initiatief van de Volksbank en haar merken en verzorgt gratis lesmateriaal voor het basisonderwijs, de onderbouw van het voortgezet onderwijs en voor speciaal onderwijs. In 2019 zijn met het lesmateriaal van Eurowijs ruim 216.000 leerlingen bereikt.

Oprechte aandacht voor de medewerker

Vanaf 2019 geven we een nieuwe invulling aan de gedeelde waarde voor medewerkers die beter past bij onze missie. We willen medewerkers in staat stellen een zinvolle bijdrage te leveren aan onze missie en strategie door het geven van oprechte aandacht voor autonomie, persoonlijke groei en vakmanschap. De nieuwe invulling is tot stand gekomen met inbreng van onze medewerkers en bevat de volgende elementen:

- zinvol bijdragen aan onze missie en strategie, en daarvoor gewaardeerd worden;
- een open en mensgerichte werkomgeving, gebaseerd op vertrouwen;
- ruimte voor vakmanschap en groei, met een leidinggevende die hierbij faciliteert en stimuleert.

Vertaald naar doelstellingen betekent dit dat we:

- de KPI medewerker-Net Promoter Score (eNPS) in 2019 hebben vervangen door een nieuwe KPI: 'Oprechte aandacht voor de medewerker';
- streven naar een score van 7,5 of hoger (op een schaal van 1 tot 10) in 2020 voor de KPI 'Oprechte aandacht voor de medewerker'. Bij de nulmeting in april 2019 kwam deze KPI uit op een 7,6 en bij de tweede meting, onderdeel van het medewerkersonderzoek in oktober 2019, op 7,7. We verwachten dat het een uitdaging zal zijn om de hoge scores vast te houden;
- streven naar een score van 8,0 of hoger in 2020 voor betrokkenheid en bevlogenheid. Bevlogenheid, dat wil zeggen de mate van bezieling die medewerkers ervaren in het werk, nam toe van 7,2 naar 7,4. Betrokkenheid, de mate waarin medewerkers zich verbonden voelen met de organisatie, steeg van 7,4 naar 8,0.

Rendement voor de aandeelhouder

Rendement op eigen vermogen

Voor het rendement op eigen vermogen hanteren we een doelstelling van 8%.

Het rendement op eigen vermogen bedroeg 7,7%, een lichte stijging ten opzichte van 2018 (7,6%) als gevolg van een hoger nettoresultaat, deels tenietgedaan door een hoger eigen vermogen. Hiermee zitten we licht onder onze doelstelling van 8%. Het rendement werd behaald bij een - ten opzichte van andere Europese banken - sterke kapitaalpositie.

Overige doelstellingen

Kapitaal

In de eerste helft van 2019 hebben we onze doelstellingen op het gebied van kapitalisatie herzien. Voor 2020 streven we naar een leverage ratio van ten minste 4,75% (voorheen: ten minste 4,25%) en een Tier 1-kernkapitaalratio van ten minste 19%, gebaseerd op volledig ingefaseerde Basel IV-regels (voorheen: ten minste 15%).

Onze doelstelling voor de leverage ratio ligt in lijn met de verwachte leverage ratio van vergelijkbare Europese banken en omvat een ruime managementbuffer om ernstige stress-situaties te doorstaan. Na volledige infasering van Basel IV past de minimale doelstelling van de leverage ratio van 4,75% naar verwachting bij een doelstelling van een Tier 1- kernkapitaalratio van ten minste 19%. Beide doelstellingen liggen ruim boven de wettelijke vereisten en bieden voldoende buffers om ernstige stress-situaties te doorstaan. Ze houden ook rekening met andere onzekerheden, bijvoorbeeld de impact van toekomstige regelgevingsvereisten, waaronder Basel IV.

De Tier 1-kernkapitaalratio daalde naar 32,6% (ultimo 2018: 35,5%), door zowel een afname van het Tier 1-kernkapitaal als een stijging van de RWA. De Tier 1-kernkapitaalratio bleef daarmee ruim boven onze doelstelling van ten minste 19%.

Het is onze verwachting dat, op basis van het in december 2017 bereikte akkoord over Basel IV-regelgeving, onze RWA met ongeveer 40% zullen toenemen en dat onze Tier 1-kernkapitaalratio hierdoor zal dalen met ruim 9%-punt.

De leverage ratio daalde van 5,5% ultimo 2018 naar 5,1%, door zowel een afname van het Tier 1-kapitaal met € 158 miljoen als een toename in de noemer van de leverage ratio met € 1,4 miljard, in lijn met de groei van het balanstotaal.

Efficiencyratio

In 2016 hadden we voor de efficiencyratio (operationele lasten, exclusief wettelijke heffingen, gedeeld door totale baten) voor het jaar 2020 een beoogde bandbreedte van 50% tot 52% vastgesteld.

Bij de halfjaarcijfers over 2019 hebben we aangegeven dat we verwachten deze bandbreedte in 2020 niet te halen. Deels is dit het gevolg van de toegenomen druk op de netto rentebaten in de huidige lage renteomgeving. Daarnaast zijn de operationele lasten minder gedaald dan verwacht, vooral door de extra kosten in verband met wet- en regelgeving, bijvoorbeeld op het gebied van transactiemonitoring.

In 2019 verbeterde de efficiencyratio van 58,7% in 2018 tot 57,3%. Dit was volledig toe te schrijven aan lagere operationele lasten.

Vooruitzichten

De Nederlandse economie zal de komende tijd naar verwachting verder aan groeimomentum verliezen onder invloed van de internationale conjunctuurvertraging. De onzekerheid rond brexit is voor het moment afgenomen, maar een eventueel mislukken van de onderhandelingen tussen Brussel en Londen over een nieuw handelsakkoord blijft hierbij een groot risico. Niettemin kan het vaartverlies voor de Nederlandse economie beperkt zijn dankzij een aanhoudend solide binnenlandse vraag. De werkloosheid zal naar verwachting op het huidige lage niveau stabiliseren. De prijsstijgingen op de woningmarkt vlakken naar verwachting licht af, terwijl het uitermate lage aantal te koop staande woningen tot een geringe daling van het aantal transacties leidt.

Gegeven de vooruitzichten van matige groei en lage inflatie in de eurozone en – daarmee samenhangend – een uitermate ruim geldbeleid van de Europese Centrale Bank (ECB) zal het huidige lage renteklimaat voor een langere periode aanhouden.

De netto rentebaten zullen in 2020 naar verwachting lager zijn dan in 2019, hoofdzakelijk door lagere rentebaten op hypotheeklen in de aanhoudend lage renteomgeving. Gegeven ons beleid voor 2020 inzake spaartarieven zullen de lagere rentelasten op spaartegoeden deze daling niet kunnen compenseren.

Voor 2020 verwachten we geen verdere daling van de totale operationele lasten exclusief wettelijke heffingen.

Voor 2020 verwachten we dat bijzondere waardeverminderingen op leningen en vorderingen laag zullen blijven, gegeven de macro-economische vooruitzichten.

Alles bijeengenomen verwachten we dat de nettowinst in 2020 lager zal zijn dan in 2019.

Economische ontwikkelingen

Nederlandse economie

De Nederlandse economie verloor in 2019 voor het tweede jaar op rij aan vaart, maar deed het beter dan de meeste andere landen in de eurozone. Consumptie was de stabiele positieve factor, terwijl netto-exporten en investeringen van kwartaal op kwartaal sterk fluctueerden. De groei van de werkgelegenheid was in het begin van het jaar met 2,5% hoog, maar vlakke daarna af. Hiermee kwam een einde aan de trend van een dalende werkloosheid: het werkloosheidspercentage bedroeg eind 2019 3,2%, vrijwel onveranderd ten opzichte van een jaar eerder. De langdurig lage werkloosheid zorgde wel voor een gestaag aantrekkende gemiddelde loonstijging van ruim 2,5%. Door de invoering van een hoger btw-tarief en een energiebelasting kwam de inflatie in Nederland hoger uit dan in andere EU-landen. In januari steeg de inflatie al naar 2,2% en het jaar werd afgesloten op 2,7%.

Rentestanden en rendement staatsleningen

De Europese Centrale Bank (ECB) was eind 2018 nog voornemens in 2019 de eerste renteverhoging door te voeren. Door tegenvallende macro-economische cijfers in de eurozone, niet in de laatste plaats in Duitsland, en sterk dalende inflatieverwachtingen is de ECB hierop teruggekomen. Het monetair beleid is in drie etappes weer verruimd. De depositorente werd in september verlaagd naar -0,5%, waarbij deze niet meer werd gebonden aan een vaste termijn. Daarnaast werd vanaf november weer voor € 20 miljard per maand aan waardepapier aangekocht. Om de pijn van de negatieve rente voor het bankwezen wat te verzachten, besloot men tot de invoering van een 'two-tier'-systeem. Hierbij mochten banken tot een bedrag gelijk aan zeven keer de minimum-reservevereisten bij de ECB tegen een tarief van 0% uitzetten. Vooruitlopend op deze ingrepen zakte de Duitse 10-jaars rente diep weg tot -0,7%. Toen de uiteindelijke maatregelen toch enigszins achterbleven bij de verwachtingen, volgde een licht herstel van de renteniveaus. Het uitblijven van een harde brexit en de voorlopige verlichting van de zorgen rond de Chinees-Amerikaanse handelsperikelen waren hierop zeker ook van invloed. Het jaar werd afgesloten met een Duitse 10-jaars rente van -0,2%. De invoering van het two-tier-systeem had tot gevolg dat de rente aan de korte kant van de yield-curve wat harder opliep door transacties tussen banken met veel en banken met weinig reserves. Als geheel, en vooral aan de lange kant, kende de yieldcurve per saldo een flinke daling.

Woning- en hypotheekmarkt

De lichte toename van het aantal te koop staande woningen die zich eind 2018 voordeed, zette in 2019 niet door. Het aantal nam in alle regio's af. Ondanks de krappe markt bleef het aantal transacties vergeleken met 2018 onveranderd. In het begin van het jaar leek een daling in te zetten, maar later in het jaar lag het aantal transacties juist weer iets hoger dan in dezelfde periode een jaar eerder. De prijsstijging in de huizenmarkt zette zich voort en bedroeg 6,9%, na een stijging van 9,0% in 2018.

Spaarmarkt

In 2019 groeide de Nederlandse particuliere spaarmarkt naar € 368 miljard, een toename van 4% (ultimo 2018: € 354 miljard). De renteverlaging voor spaargeld zette ook in 2019 door. Bij de huidige renteniveaus zijn het niet meer de rente-inkomsten die bepalend zijn voor het spaargedrag, maar de behoefte aan buffers bij spaarders.

Commerciële ontwikkelingen

Commerciële ontwikkelingen			
	31-12-2019	30-6-2019	31-12-2018
KLANTEN EN BETALEN			
Totaal aantal klanten (in 1.000)	3.270	3.238	3.202
Totaal aantal betaalrekeningklanten (in 1.000)	1.568	1.531	1.488
Marktaandeel nieuwe betaalrekeningen ¹	21%	21%	24%
HYPOTHEKEN			
Particuliere hypotheke (bruto in € miljarden)	48,2	48,5	47,3
Marktaandeel nieuwe hypotheke (in #) ²	6,1%	6,5%	7,2%
Marktaandeel hypotheekportefeuille (in €) ³	6,5% ⁴	6,6%	6,5%
SPAREN			
Particuliere spaargelden (in € miljarden)	38,4	38,5	37,4
Marktaandeel particuliere spaartegoeden	10,4%	10,4%	10,6%

1 Bron: marktonderzoek door Ipsos, gebaseerd op Moving Annual Total (MAT) per einde van elke gerapporteerde periode een jaar terugkijkend.

2 Gebaseerd op CBS-gegevens. Marktaandelen van 30-06-2019 zijn aangepast als gevolg van aanpassingen van de marktomvang door CBS.

3 Gebaseerd op CBS-gegevens. Marktaandelen van 31-12-2019 zijn aangepast als gevolg van aanpassingen van de marktomvang door CBS.

4 Betreft 3e kwartaal 2019 cijfers wegens niet tijdig beschikbaar zijn van de totale marktomvang.

Klanten en betalen

In 2019 verwelkomden ASN Bank, BLG Wonen, RegioBank en SNS gezamenlijk 219.000 nieuwe klanten. Gesaldeerd met klanten die afscheid namen van de bank, steeg het totaal aantal klanten met 68.000. Net als in 2018 was deze stijging grotendeels toe te schrijven aan de groei van het aantal betaalrekeningklanten. Dit aantal steeg met 80.000 (150.000 bruto) naar 1.568.000. De nettogroei was fractioneel hoger dan in 2018 (79.000). De lagere bruto groei werd gecompenseerd door een correctie voor 18.000 inactieve betaalrekeningklanten in 2018.

Het marktaandeel in nieuwe betaalrekeningen bleef met 21% hoog (2018: 24%). Dit marktaandeel ligt sinds 2014 op 20% of hoger, aanzienlijk boven het marktaandeel op basis van de totale portefeuille van circa 8%.

Hypotheke

De Nederlandse hypotheekmarkt liet een groei zien ten opzichte van 2018, hoofdzakelijk als gevolg van een sterke groei van het aantal oversluitingen. Gemeten in aantal nieuw verstrekte hypotheke groeide de markt met 9% en gemeten in euro's met 16% tot € 123 miljard. De stijging in euro's was groter dan in aantallen doordat de gemiddelde hoofdsom een stijging liet zien.

De nieuwe hypotheekproductie van de Volksbank daalde tot € 5,5 miljard, van € 5,9 miljard in 2018 (-7%). Het marktaandeel in nieuwe hypotheke was 6,1%, eveneens lager dan in 2018 (7,2%). Deze daling was het gevolg van concurrentie op de hypotheekmarkt en de verder toegenomen vraag naar hypotheke met een rentevaste periode van 15 jaar of langer. Het aandeel hiervan in de totale markt nam toe tot 59% ten opzichte van 56% in 2018. Op basis van de totale particuliere hypotheekportefeuille bleef ons marktaandeel stabiel op 6,5%.

De renteherzieningen bedroegen bijna € 2,8 miljard, een daling ten opzichte van 2018 (€ 3,3 miljard). Van de herzieningen betrof ongeveer een vijfde vroegtijdige renteherzieningen (2018: ongeveer 25%). De vroegtijdige renteherzieningen namen af doordat bij een groot deel van de portefeuille reeds in eerdere jaren een herziening had plaatsgevonden. Reguliere renteherzieningen waren vrijwel stabiel.

De aflossingen stegen tot € 5,3 miljard, een stijging ten opzichte van 2018 (€ 4,6 miljard). Dit was mede het gevolg van een groeiende portefeuille, een hoger aantal verhuizingen, hevige concurrentie op de oversluitmarkt en een toename in aflossingen van overbruggingskredieten.

In lijn met de veranderende samenstelling van de hypotheekportefeuille, weerspiegeld in een toename van annuïtaire hypotheeken, namen ook de contractuele aflossingen geleidelijk toe.

Doordat de hypotheekproductie de aflossingen met € 0,2 miljard oversteeg, heeft de Volksbank een lichte groei van de hypotheekportefeuille gerealiseerd. Daarnaast stegen, als gevolg van de gedaalde rente, IFRS-waarderingsaanpassingen in verband met hedge accounting van € 0,5 miljard ultimo 2018 tot € 1,2 miljard. Per saldo groeide de particuliere hypotheekportefeuille van € 47,3 miljard ultimo 2018 tot € 48,2 miljard (bruto boekwaarde).

Als gevolg van de grote vraag naar hypotheeken met een rentevaste periode van 15 jaar of langer groeide het aandeel van deze hypotheeken binnen de totale portefeuille tot 19,6% (€ 9,2 miljard), ten opzichte van 18,3% ultimo 2018 (€ 8,6 miljard). Ook het aandeel hypotheeken met een rentevaste looptijd van 10 tot 15 jaar nam toe, van 64% ultimo 2018 naar 66%.

Sparen

Ondanks de historisch lage spaartarieven is de Nederlandse particuliere spaarmarkt licht gegroeid naar € 368 miljard, van € 354 miljard ultimo 2018.

De particuliere spaartegoeden bij de Volksbank stegen naar € 38,4 miljard ten opzichte van € 37,4 miljard eind 2018. Het marktaandeel daalde echter tot 10,4% ultimo 2018 (10,6%).

Financiële resultaten

Winst- en verliesrekening

in miljoenen euro's	2019	2018	Mutatie	2e halfjaar 2019	1e halfjaar 2019
Netto rentebaten	875	908	-4%	433	442
Netto provisie en beheervergoedingen	51	44	16%	26	25
Overige baten	3	6	-50%	-1	4
Totaal baten	929	958	-3%	458	471
Operationele lasten exclusief wettelijke heffingen	533	562	-5%	278	255
Wettelijke heffingen	41	47	-13%	18	23
Totaal operationele lasten	574	609	-6%	296	278
Bijzondere waardeverminderingen van financiële activa	-7	-12	42%	6	-13
Resultaat voor belastingen	362	361	0%	156	206
Belastingen	87	93	-6%	35	52
Nettoresultaat	275	268	3%	121	154
Efficiëncyratio ¹	57,3%	58,7%		60,4%	54,3%
Rendement eigen vermogen (REV) ²	7,7%	7,6%		6,7%	8,6%
Rentemarge (bps) ³	1,37%	1,47%		1,34%	1,40%
Operationele lasten als % van gemiddelde activa ⁴	0,83%	0,91%		0,86%	0,81%

1 Totale operationele lasten gecorrigeerd voor wettelijke heffingen afgezet tegen totale baten.
2 Nettoresultaat afgezet tegen het gemiddelde totaal eigen vermogen op basis van maandeindstanden over de rapportageperiode.
3 Netto rentebaten afgezet tegen het gemiddelde totale activa op basis van maandeindstanden over de rapportageperiode.
4 Operationele lasten gecorrigeerd voor wettelijke heffingen afgezet tegen het gemiddelde totale activa op basis van maandeindstanden over de rapportageperiode.

Nettowinst

De nettowinst liet een stijging zien naar € 275 miljoen, ten opzichte van € 268 miljoen in 2018 (+3%). De toename was voornamelijk toe te schrijven aan € 35 miljoen lagere totale operationele lasten en een licht lagere belastingdruk dan in 2018. Deze positieve factoren werden deels tenietgedaan door € 29 miljoen lagere totale baten en een € 5 miljoen lagere terugname van bijzondere waardeverminderingen van financiële activa.

Het rendement op eigen vermogen bedroeg 7,7%, een lichte stijging ten opzichte van 2018 (7,6%). Deze stijging was het gevolg van een hogere nettowinst, deels tenietgedaan door een hoger gemiddeld eigen vermogen.

De lagere operationele lasten exclusief wettelijke heffingen leidden tot een verbetering van de efficiëncyratio van 58,7% in 2018 tot 57,3%.

Baten

Verdeling baten					
in miljoenen euro's	2019	2018	Mutatie	2e halfjaar 2019	1e halfjaar 2019
Netto rentebaten	875	908	-4%	433	442
Netto provisie en beheervergoedingen	51	44	16%	26	25
Resultaat uit beleggingen	12	3	300%	4	8
Overig resultaat uit financiële instrumenten	-10	2	-	-5	-5
Overige operationele opbrengsten	1	1	0%	--	1
Totaal baten	929	958	-3%	458	471
Rentemarge (bps)	1,37%	1,47%		1,34%	1,40%

De totale baten daalden met € 29 miljoen tot € 929 miljoen (-3%), gedreven door lagere netto rentebaten.

Netto rentebaten

De netto rentebaten daalden met € 33 miljoen tot € 875 miljoen (-4%). Dit kwam voornamelijk door lagere baten uit hypotheeklen als gevolg van (vroegtijdige) renteherzieningen tegen lagere tarieven. Daarnaast is ook de nieuwe hypotheekproductie afgesloten tegen substantieel lagere tarieven dan die van afgeloste hypotheeklen. Ontvangen vergoedingen voor renteverlies uit hoofde van vroegtijdige renteherzieningen en aflossingen van hypotheeklen waren substantieel, maar lager dan in 2018.

De lagere baten uit hypotheeklen werden deels gecompenseerd door lagere rentelasten verbonden aan derivaten voor het sturen van het renterisico en verlagingen van de spaarrente.

De rentemarge daalde tot 1,37%, vergeleken met 1,47% in 2018. Lagere netto rentebaten en een hoger gemiddeld niveau van activa veroorzaakten elk 5 basispunten van de daling.

Netto provisie en beheervergoedingen

De netto provisie en beheervergoedingen lieten een stijging zien met € 7 miljoen tot € 51 miljoen. Deze stijging werd voornamelijk gedreven door hogere ontvangen provisies, onder meer voor betalingsverkeer en hypotheekadvies.

De hogere betaalde distributievergoedingen aan franchisenemers als gevolg van een toename in het aantal franchisewinkels beïnvloedden de netto provisie en beheervergoedingen negatief.

Resultaat uit beleggingen

Het resultaat uit beleggingen steeg met € 9 miljoen tot € 12 miljoen, grotendeels gedreven door hogere gerealiseerde resultaten op vastrentende beleggingen die werden verkocht in het kader van balansbeheer en optimalisatie van de beleggingsportefeuille.

Overig resultaat uit financiële instrumenten

Het overig resultaat uit financiële instrumenten liet een omslag zien van € 2 miljoen positief in 2018 naar € 10 miljoen negatief. Dit was grotendeels toe te schrijven aan een lager resultaat uit hedge-ineffectiviteit van derivaten, onder meer gerelateerd aan de IFRS-waarderingsaanpassingen van hypotheeklen. In 2018 was dit resultaat licht positief, in 2019 negatief.

Lasten

Operationele lasten en fte					
in miljoenen euro's	2019	2018	Mutatie	2e halfjaar 2019	1e halfjaar 2019
Personeelskosten	373	402	-7%	187	186
Afschrijvingen op (im)materiële vaste activa	36	21	71%	20	16
Overige operationele lasten	165	186	-11%	89	76
Totaal operationele lasten	574	609	-6%	296	278
Wettelijke heffingen (begrepen in overige operationele lasten)	41	47	-13%	18	23
Gecorrigeerde operationele lasten	533	562	-5%	278	255
Efficiëncy ratio	57,3%	58,7%		60,4%	54,3%
Operationele lasten als % van gemiddelde activa	0,83%	0,91%		0,86%	0,81%
FTE					
Totaal aantal interne fte's	2.991	2.993	0%	2.991	3.015
Totaal aantal externe fte's	657	804	-18%	657	678
Totaal aantal fte's	3.648	3.797	-4%	3.648	3.693

De totale operationele lasten daalden met € 35 miljoen tot € 574 miljoen, waarvan € 6 miljoen door lagere wettelijke heffingen.

De wettelijke heffingen bedroegen € 41 miljoen, waarvan € 7 miljoen was gerelateerd aan de bijdrage aan het resolutiefonds (2018: € 15 miljoen) en € 34 miljoen aan de ex ante bijdrage aan het depositogarantiestelsel (DGS) (2018: € 32 miljoen). De bijdrage aan het resolutiefonds over 2018 was gebaseerd op de situatie in 2016, het jaar waarin de juridische fusie tussen SNS Bank N.V., ASN Bank N.V. en RegioBank N.V. plaatsvond. In de door de Single Resolution Board (SRB) gehanteerde methodiek werden hierdoor gedekte deposito's van ASN Bank en RegioBank niet in aanmerking genomen voor het vaststellen van de jaarlijkse bijdrage. De hogere bijdrage aan het DGS is hoofdzakelijk gedreven door de groei in gedekte deposito's.

Gecorrigeerd voor wettelijke heffingen daalden de operationele lasten met € 29 miljoen tot € 533 miljoen, met name als gevolg van € 29 miljoen lagere personeelskosten. Van deze afname had € 15 miljoen betrekking op lagere reorganisatielasten. In 2018 bedroeg de dotatie aan de reorganisatievoorziening € 21 miljoen in verband met initiatieven om onze bedrijfsvoering te vereenvoudigen en verbeteren. In 2019 was de additionele dotatie € 6 miljoen. Daarnaast droeg een afname van het totaal aantal fte's met 149 bij aan de daling van de personeelskosten.

De afschrijvingen op (im)materiële activa waren € 36 miljoen en daarmee € 15 miljoen hoger. Dit weerspiegelde grotendeels de impact van IFRS 16 Leases, wat resulteerde in een verschuiving van € 12 miljoen van overige operationele lasten (huisvestingskosten) naar afschrijvingen.

De overige operationele lasten exclusief wettelijke heffingen daalden met € 21 miljoen, grotendeels door de hiervoor genoemde verschuiving. Daarnaast bevatten de overige operationele lasten in 2019 een positieve herwaardering van € 7 miljoen gerelateerd aan een eerdere bijdrage aan het DGS betreffende het faillissement van DSB. Ten slotte waren de externe advieskosten, vooral gerelateerd aan projecten op het gebied van wet- en regelgeving, € 8 miljoen lager. In 2018 omvatten de overige operationele lasten een vrijval van voorzieningen van € 11 miljoen in 2018, grotendeels inzake het Uniform Herstelkader Rentederivaten MKB.

De gecorrigeerde operationele lasten gedeeld door de gemiddelde totale activa verbeterde van 91 bps in 2018 tot 83 bps door zowel lagere gecorrigeerde operationele lasten als hogere gemiddelde totale activa.

Vergeleken met eind 2018 nam het totaal aantal werknemers gemeten in fte af met 149 tot 3.648 (-4%). Het aantal interne medewerkers eind 2019 was 2.991, vrijwel stabiel ten opzichte van eind 2018. Het aantal externe medewerkers daalde van 804 tot 657 fte, voornamelijk als gevolg van de afronding van projecten.

Bijzondere waardeverminderingen van financiële activa

Bijzondere waardeverminderingen van financiële activa					
in miljoenen euro's	2019	2018	Mutatie	2e halfjaar 2019	1e halfjaar 2019
Particuliere hypotheke	2	-8	-	10	-8
Overige particuliere leningen	-2	-1	-100%	-2	--
Mkb-kredieten	-8	-5	-60%	-5	-3
Overige zakelijke kredieten en vorderingen op de overheid	2	1	100%	3	-1
Beleggingen	-1	1	-	--	-1
Totaal bijzondere waardeverminderingen van financiële activa	-7	-12	42%	6	-13
Risicokosten totale leningen	-0,01%	-0,03%		0,01%	-0,05%
Risicokosten particuliere hypotheke	0,00%	-0,02%		0,04%	-0,03%
Risicokosten mkb-kredieten	-1,05%	-0,75%		-1,42%	-0,69%

In 2019 was er een terugname van bijzondere waardeverminderingen van financiële activa van € 7 miljoen, een afname ten opzichte van een terugname van € 12 miljoen in 2018.

De bijzondere waardeverminderingen op particuliere hypotheke bedroegen € 2 miljoen, na een terugname van € 8 miljoen in 2018. In beide perioden was er sprake van een daling van stage 3-leningen als gevolg van verbeterde economische omstandigheden, in het bijzonder van de Nederlandse huizenmarkt en de werkloosheid. In 2018 resulteerde dit in een terugname van bijzondere waardeverminderingen ondanks een additionele voorziening voor stage 3-leningen die langer dan 5 jaar in default waren.

In 2019 werd de vrijval als gevolg van een daling van stage 3-leningen meer dan tenietgedaan door additionele waardeverminderingen voor aflossingsvrije hypotheke en in verband met aanpassingen van het voorzieningenmodel die vooral stage 2-leningen raakten.

De terugname van bijzondere waardeverminderingen op overige particuliere leningen bedroeg € 2 miljoen (2018: € 1 miljoen).

De terugname van bijzondere waardeverminderingen op mkb-kredieten bedroeg € 8 miljoen als gevolg van een afname van stage 2-leningen door verbeterde economische vooruitzichten die worden gebruikt in scenario's voor het bepalen van de kredietvoorziening. Ook de stage 3-leningen daalden, als gevolg van herstel van klanten in default. In 2018 resulteerden de hiervoor genoemde factoren ook in een terugname, die deels werd gecompenseerd door een additionele dotatie aan de voorziening voor stage 3-leningen die langer dan 5 jaar in default zijn.

De bijzondere waardeverminderingen op overige zakelijke kredieten en vorderingen op de overheid waren € 2 miljoen (2018: € 1 miljoen).

Belastingen

De Volksbank heeft € 87 miljoen aan vennootschapsbelasting verantwoord over het resultaat van 2019. De effectieve belastingdruk bedroeg 24% (2018: 26%), bij een nominaal tarief van 25%. De lagere belastingdruk werd veroorzaakt door de waardering van een per saldo uitgestelde belastingvordering tegen hogere vennootschapsbelastingtarieven in 2020 en 2021 dan eerder aangenomen. Voor 2020 blijft het tarief ongewijzigd op 25% waar voorheen werd uitgegaan van een daling tot 22,55%. In 2018 resulteerde de verwachte daling van de vennootschapsbelastingtarieven juist in een hogere belastingdruk, deels gecompenseerd door een belastingbate in verband met de afwikkeling van de belastingaangifte voor het jaar 2016.

Resultaten tweede halfjaar 2019 vergeleken met eerste halfjaar 2019

Vergeleken met het eerste halfjaar van 2019 daalde de nettowinst van € 154 miljoen tot € 121 miljoen (- 21%). Deze daling was toe te schrijven aan lagere totale baten, hogere totale operationele lasten en een omslag van bijzondere waardeverminderingen.

De totale baten daalden met € 13 miljoen tot € 458 miljoen. De netto rentebaten van € 433 miljoen kwamen € 9 miljoen lager uit, voornamelijk door lagere baten uit hypotheke als gevolg van (vroegtijdige) renteherzieningen tegen lagere tarieven. Daarnaast is ook de nieuwe

hypotheekproductie afgesloten tegen substantieel lagere tarieven dan die van afgeloste hypotheeklen. De lagere baten uit hypotheeklen werden deels gecompenseerd door lagere rentelasten als gevolg van verlagingen van de spaarrente.

De netto inkomsten uit provisies en beheervergoedingen van € 26 miljoen waren licht hoger dan in het eerste halfjaar (€ 25 miljoen).

Het resultaat uit beleggingen daalde van € 8 miljoen tot €4 miljoen, grotendeels als gevolg van lagere gerealiseerde resultaten op vastrentende beleggingen.

Het overig resultaat uit financiële instrumenten was € 5 miljoen negatief, gelijk aan het eerste halfjaar van 2019. In beide perioden was er een negatief resultaat uit hedge-ineffectiviteit van derivaten.

De totale operationele lasten stegen met € 18 miljoen tot € 296 miljoen. De wettelijke heffingen bedroegen € 18 miljoen, € 5 miljoen lager dan het eerste halfjaar. Dit is meer dan volledig toe te schrijven aan het feit dat de volledige jaarbijdrage aan het resolutiefonds van € 7 miljoen in het eerste halfjaar is verantwoord. De bijdrage aan het depositogarantiestelsel was € 2 miljoen hoger.

Exclusief wettelijke heffingen stegen de operationele lasten met € 23 miljoen tot € 278 miljoen. Hiervan had € 7 miljoen betrekking op een positieve herwaardering in het eerste halfjaar gerelateerd aan een eerdere bijdrage aan het DGS betreffende het faillissement van DSB. Daarnaast waren de marketingkosten in het tweede halfjaar hoger en stegen de afschrijvingen met € 4 miljoen als gevolg van de afwaardering van materiële vaste activa.

De bijzondere waardeverminderingen van financiële activa bedroegen € 6 miljoen, na een terugname van € 13 miljoen in het eerste halfjaar. Deze omslag werd met name veroorzaakt door additionele waardeverminderingen voor aflossingsvrije hypotheeklen en in verband met aanpassingen in het voorzieningenmodel. Dit resulteerde in € 10 miljoen aan bijzondere waardeverminderingen bij particuliere hypotheeklen, na een terugname van € 8 miljoen in het eerste halfjaar. Ook bij overige zakelijke kredieten en vorderingen op de overheid was er een omslag van een terugname van € 1 miljoen naar een dotatie van € 3 miljoen, met name als gevolg van een verhoogd kredietrisico op één specifieke verstrekte financiering.

De effectieve belastingdruk in het tweede halfjaar van 2019 bedroeg 23%, veroorzaakt door de waardering van een per saldo uitgestelde belastingvordering tegen de hogere vennootschapsbelastingtarieven voor 2020 en 2021. In het eerste halfjaar van 2019 was de effectieve belastingdruk met 25% gelijk aan het nominale tarief.

Risicomanagement

Bancaire activiteiten brengen risico's met zich mee. Om de belangrijkste risicotypes te identificeren, wordt jaarlijks een Strategisch Risico Assessment (SRA) uitgevoerd. In 2019 heeft de SRA geleid tot een aantal aanpassingen in de risicoclassificatie. Hierbij zijn twee nieuwe risicotypes geïntroduceerd: het duurzaamheids- en het organisatierisico.

Duurzaamheidsrisico betreft het risico op financiële en/of reputatieschade als gevolg van ecologische en/of maatschappelijke ontwikkelingen. In 2016 heeft de Volksbank het ASN-duurzaamheidsbeleid overgenomen voor de hele bank. Sindsdien wordt duurzaamheid verankerd in alle onderdelen van de organisatie en haar bedrijfsactiviteiten en is het een expliciet onderdeel van het risicomanagement. Dit betekent dat voor duurzaamheid een Risk Appetite Statement is vastgesteld en dat we risico-indicatoren hebben bepaald waarmee we het risico kunnen volgen. De risico-indicatoren raken zowel de ecologische als de maatschappelijke risico's. We hebben ook in kaart gebracht welke factoren van invloed zijn op het risico. Zo kan klimaatverandering (fysiek risico), toenemende regulering en normering vanuit de overheid en voorkeur vanuit de consument (transitierisico) leiden tot financiële schade voor de bank. Als de Volksbank niet voldoet aan verwachtingen van de maatschappij op het gebied van duurzaamheid, kan dit leiden tot reputatieschade.

Organisatierisico is het risico dat de bank niet in staat is om met een adequate infrastructuur en gestroomlijnde managementprocessen snel en op gecontroleerde wijze te reageren op veranderingen die het bedrijfsmodel van de bank negatief kunnen beïnvloeden. Onder dit risicotype valt onder meer verandervermogen.

De bank is zich bewust van de steeds sneller veranderende omgeving met nieuwe toetreders en implementatie van nieuwe technologieën. Er worden verschillende analyses uitgevoerd om deze veranderingen te kunnen volgen, het belang ervan voor de bank te kunnen inschatten en vast te stellen hoe wij met deze veranderingen om willen gaan. Op basis van deze analyses zijn de voor de bank belangrijkste ontwikkelingen vastgesteld. Het aantal veranderprogramma's blijft onverminderd groot en vergt veel capaciteit en expertise. Het risico dat de resultaten van onze veranderprogramma's niet tijdig worden behaald blijft aanwezig. In 2019 zijn daarom verdere verbeteringen doorgevoerd gericht op de versterking van de centrale aansturing en het risicomanagement van de programma-portefeuille.

Kredietrisico

in miljoenen euro's	31-12-2019	31-12-2018
Particuliere hypotheke ¹	48.161	47.320
Overige particuliere kredieten	87	110
Mkb-kredieten	704	743
Overige zakelijke kredieten en vorderingen op de overheid	1.628	2.489
Totaal vorderingen op klanten²	50.580	50.662
KREDIETRISICO-INDICATOREN		
Totaal vorderingen op klanten		
Vorderingen in stage 3	645	657
Stage 3 ratio	1,3%	1,3%
Stage 3 dekkingsgraad	12,9%	15,4%
Particuliere hypotheke		
Particuliere hypotheke in stage 3	540	549
Stage 3 ratio	1,1%	1,2%
Stage 3 dekkingsgraad	8,0%	8,4%
In achterstand	1,0%	1,1%
NHG-gegarandeerd	29%	30%
Gewogen gemiddelde geïndexeerde LtV	67%	70%
1 Inclusief IFRS waarderingsaanpassingen.		
2 Bruto boekwaarden.		

Totaal vorderingen op klanten

Het totaal aan bruto vorderingen op klanten daalde in 2019 met € 82 miljoen tot € 50,6 miljard. Deze daling was voornamelijk gerelateerd aan een daling in de overige zakelijke kredieten en vorderingen op de overheid. De portefeuille particuliere hypotheke liet een stijging zien, de overige portefeuilles daalden.

Het risicoprofiel van de kredietportefeuille verbeterde verder dankzij de gunstige macro-economische omstandigheden, in het bijzonder de sterke huizenmarkt, maar ook dankzij de inspanningen van de afdeling Bijzonder Beheer. De stage 3-ratio (stage 3-leningen als percentage van de totale vorderingen) is gelijk gebleven op 1,3%.

Particuliere hypotheke

De portefeuille particuliere hypotheke steeg in 2019 met € 0,9 miljard tot ruim € 48,1 miljard. De groei is gerealiseerd in het eerste halfjaar, in de tweede helft van het jaar was er sprake van een lichte daling. Als gevolg van stijgende huizenprijzen nam de onderpandwaarde van hypotheke toe. Dit had een positief effect op de gemiddelde Loan-to-Value (LtV). Deze verbeterde van 70% naar 67%.

Door aanpassingen in de voorzieningenmethodiek voor aflossingsvrije hypotheke en in het voorzieningenmodel is het aantal klanten, en daarmee ook het bedrag aan vorderingen in stage 2, toegenomen.

De vorderingen in stage 3 zijn eind 2019 licht lager dan het niveau van eind 2018. Dit is met name het gevolg van een afname van het aantal klanten dat als gevolg van een achterstand in default raakt. Als gevolg van een correctie op de classificatie van non-performing forborne hypotheke lieten stage 3 particuliere hypotheke in de tweede helft van 2019 een toename zien. Voor het totaal aan particuliere hypotheke in stage 3 van € 540 miljoen is een voorziening van € 43 miljoen getroffen, wat zich vertaalt in een stage 3-dekkingsgraad van 8,0% (eind 2018: 8,4%). De stage 3-ratio (stage 3-vorderingen als percentage van de totale vorderingen) daalde van 1,2% naar 1,1%.

Overige particuliere kredieten

De portefeuille overige particuliere kredieten, bestaand uit persoonlijke leningen, doorlopende kredieten en rekening-courantkredieten (een kredietlimiet op een betaalrekening), heeft een beperkte omvang. Sinds 2011 verstrekken we geen persoonlijke leningen en doorlopende kredieten meer, waardoor de portefeuille een natuurlijke terugloop kent. Daarnaast hebben we de afgelopen anderhalf jaar de doorlopende kredietportefeuille volledig doorgelicht en alle

klanten benaderd: 32% van de klanten heeft zijn doorlopende krediet opgeheven en 52% van de rekeningen is geblokkeerd voor nieuwe opnames.

De omvang van overige particuliere kredieten is teruggelopen van bruto € 110 miljoen per eind 2018 naar € 87 miljoen. De omvang van vorderingen in achterstand is gedaald van € 22 miljoen per eind 2018 naar € 13 miljoen, hoofdzakelijk door het afboeken van achterstanden langer dan 90 dagen. Doordat er geen nieuwe instroom is, is het aantal leningen in stage 3 hoog in vergelijking met particuliere hypotheekleningen en mkb-kredieten. Overige particuliere kredieten zijn ongedekt, waardoor zij in stage 3 vrijwel volledig moeten worden voorzien.

Naar verwachting zal de portefeuille in 2020 verder teruglopen. We zullen klanten die hun doorlopende krediet nog actief gebruiken en een hoog risicoprofiel hebben in 2020 weer benaderen om vast te stellen of de huidige lasten van dit krediet nog passen bij hun huidige financiële situatie.

Mkb-kredieten

De Volksbank is begin 2018 een initiatief gestart om leningen te verstrekken aan het kleinbedrijf. Hiermee bieden we zzp'ers en kleine ondernemingen mogelijkheden tot financiering waar dit doorgaans in de markt moeilijk blijkt. Dit betreft zowel kleine werkkapitaalkredieten als hypothecaire leningen voor bedrijfsmatig onroerend goed (zakelijke leningen tot maximaal € 1 miljoen). Hoewel dit leidde tot een geleidelijke toename van de totale productie, was het totale volume aan reguliere aflossingen van bestaande leningen nog steeds hoger. Om de nieuwe productie van mkb-kredieten te stimuleren is een nieuw 'execution-only' hypotheekproduct (een hypotheek afsluiten zonder tussenkomst van een adviseur) in ontwikkeling.

De Mkb-kredieten daalden van € 743 miljoen (bruto) eind 2018 naar € 704 miljoen. Deze daling is kleiner dan in voorgaande jaren door de nieuwe verstrekkingen in combinatie met minder vervroegde aflossingen. De leningen in achterstand daalden relatief harder, van € 35 miljoen eind 2018 tot € 26 miljoen eind 2019.

Het aandeel stage 1-vorderingen is bij mkb-kredieten kleiner dan bij particuliere hypotheekleningen. We werken hard om meer mkb-klanten financieel weerbaar te maken en naar stage 1 te migreren. In 2019 heeft dit geleid tot een lichte stijging van € 8 miljoen van de stage 1-portefeuille tot € 566 miljoen.

De Stage 2-vorderingen daalden van € 99 miljoen eind 2018 naar € 67 miljoen. De stage 2-vorderingen worden vooral bepaald door klanten met een verslechterd risicoprofiel (SICR), zonder dat er sprake hoeft te zijn van een achterstand. Bij € 64 miljoen van de vorderingen in stage 2 was er geen achterstand op de lening.

De Stage 3-vorderingen daalden van € 86 miljoen eind 2018 naar € 71 miljoen. Naast uitwinningen, die leidden tot een lager stage 3-volume, migreerden vorderingen naar betere stages. De stage 3-dekkingsgraad was 35,2% (eind 2018: 38,4%).

Overige zakelijke kredieten en vorderingen op de overheid

De portefeuille overige zakelijke kredieten en vorderingen op de overheid kenmerkt zich door veelal gegarandeerde leningen met een heel laag kredietrisico. Evenals eind 2018 bevindt het overgrote deel van deze portefeuille zich in stage 1 (92%). In deze portefeuille is € 106 miljoen geclassificeerd in stage 2; hierop is voor minder dan € 1 miljoen voorzien.

Vorderingen op klanten per 31 december 2019

in miljoenen euro's	Bruto boekwaarde	Voorziening voor kredietverliezen	Boekwaarde	Stage ratio	Dekkings- graad
STAGE 1					
Particuliere hypotheke	43.977	-6	43.971	93,6%	0,0%
Overige particuliere kredieten	62	--	62	71,3%	0,0%
Mkb-kredieten	566	-1	565	80,4%	0,2%
Overige zakelijke kredieten en vorderingen op de overheid	1.470	--	1.470	90,3%	0,0%
Totaal vorderingen op klanten in stage 1	46.075	-7	46.068	93,3%	0,0%
STAGE 2					
Particuliere hypotheke	2.446	-22	2.424	5,2%	0,9%
Overige particuliere kredieten	12	-1	11	13,8%	8,3%
Mkb-kredieten	67	-5	62	9,5%	7,5%
Overige zakelijke kredieten en vorderingen op de overheid	137	-1	136	8,4%	0,7%
Totaal vorderingen op klanten in stage 2	2.662	-29	2.633	5,4%	1,1%
STAGE 3					
Particuliere hypotheke	540	-43	497	1,1%	8,0%
Overige particuliere kredieten	13	-13	--	14,9%	100,0%
Mkb-kredieten	71	-25	46	10,1%	35,2%
Overige zakelijke kredieten en vorderingen op de overheid	21	-2	19	1,3%	9,5%
Totaal vorderingen op klanten in stage 3	645	-83	562	1,3%	12,9%
TOTAAL STAGE 1, 2 EN 3					
Particuliere hypotheke	46.963	-71	46.892		0,2%
Overige particuliere kredieten	87	-14	73		16,1%
Mkb-kredieten ¹	704	-31	673		4,4%
Overige zakelijke kredieten en vorderingen op de overheid	1.628	-3	1.625		0,2%
Totaal vorderingen op klanten stage in 1, 2 en 3	49.382	-119	49.263		0,2%
IFRS-waarderingsaanpassingen particuliere hypotheke ²	1.198	--	1.198		
Totaal vorderingen op klanten	50.580	-119	50.461		0,2%
Off-balance sheet posten ³	2.548	-6	2.542		0,2%
Totale maximale kredietrisico exposure vorderingen op klanten	53.128	-125	53.003		0,2%

1 Onder de bruto mkb-kredieten zijn voor € 638 miljoen bruto mkb-hypotheke verantwoord.

2 Bestaande uit reële waardeaanpassingen als gevolg van hedge accounting en amortisaties.

3 Betreft off-balance faciliteiten (waarvan € 446 miljoen herroepelijk), garanties en terugkoopverplichtingen.

Vorderingen op klanten per 31 december 2018

in miljoenen euro's	Bruto boekwaarde	Voorziening voor kredietverliezen	Boekwaarde	Stage ratio	Dekkings- graad
STAGE 1					
Particuliere hypotheke	44.236	-2	44.234	94,5%	0,0%
Overige particuliere kredieten	74	--	74	67,3%	0,0%
Mkb-kredieten	558	-1	557	75,1%	0,2%
Overige zakelijke kredieten en vorderingen op de overheid	2.281	-1	2.280	91,6%	0,0%
Totaal vorderingen op klanten in stage 1	47.149	-4	47.145	94,0%	0,0%
STAGE 2					
Particuliere hypotheke	2.039	-10	2.029	4,4%	0,5%
Overige particuliere kredieten	14	-2	12	12,7%	14,3%
Mkb-kredieten	99	-7	92	13,3%	7,1%
Overige zakelijke kredieten en vorderingen op de overheid	208	-2	206	8,4%	1,0%
Totaal vorderingen op klanten in stage 2	2.360	-21	2.339	4,7%	0,9%
STAGE 3					
Particuliere hypotheke	549	-46	503	1,2%	8,4%
Overige particuliere kredieten	22	-22	--	20,0%	100,0%
Mkb-kredieten	86	-33	53	11,6%	38,4%
Overige zakelijke kredieten en vorderingen op de overheid	--	--	--	--	--
Totaal vorderingen op klanten in stage 3	657	-101	556	1,3%	15,4%
TOTAAL STAGE 1, 2 EN 3					
Particuliere hypotheke	46.824	-58	46.766		0,1%
Overige particuliere kredieten	110	-24	86		21,8%
Mkb-kredieten ¹	743	-41	702		5,5%
Overige zakelijke kredieten en vorderingen op de overheid	2.489	-3	2.486		0,1%
Totaal vorderingen op klanten stage in 1, 2 en 3	50.166	-126	50.040		0,3%
IFRS-waarderingsaanpassingen particuliere hypotheke ²	496	--	496		
Totaal vorderingen op klanten	50.662	-126	50.536		0,2%
Off-balance sheet posten ³	2.694	-5	2.689		0,2%
Totale maximale kredietrisico exposure vorderingen op klanten	53.356	-131	53.225		0,2%

1 Onder de bruto mkb-kredieten zijn voor € 672 miljoen bruto mkb-hypotheke verantwoord.

2 Bestaande uit reële waardeaanpassingen als gevolg van hedge accounting en amortisaties.

3 Betreft off-balance faciliteiten (waarvan € 463 miljoen herroepelijk), garanties en terugkoopverplichtingen.

Voorzieningen voor kredietverliezen

De totale voorziening voor kredietverliezen op vorderingen op klanten bedroeg per 31 december 2019 € 119 miljoen (eind 2018: € 126 miljoen). De afname van de voorzieningen vond grotendeels plaats bij de mkb-kredieten en bij de overige particuliere kredieten.

De voorzieningen voor particuliere hypotheke zijn toegenomen in verband met additionele voorzieningen voor aflossingsvrije hypotheke en door aanpassingen aan het voorzieningenmodel.

De voorzieningen voor overige particuliere leningen en mkb-kredieten daalden beide met € 10 miljoen als gevolg van een beperkt aantal nieuwe verstrekkingen, gunstige macro-economische omstandigheden en voortdurende inspanningen om het risico in de portefeuille, met name van de klanten in default, te verkleinen.

In de portefeuille overige zakelijke kredieten en vorderingen op de overheid is een voorziening opgenomen als gevolg van het in default raken van één klant. Dit wordt echter gecompenseerd door vrijvallen van andere leningen in deze portefeuille.

Verloop voorzieningen voor kredietverliezen vorderingen op klanten

in miljoenen euro's	Particuliere hypotheeken		Overige particuliere kredieten		Mkb-kredieten		Overige ¹		Totaal	
	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018
Openingsbalans	58	74	24	34	41	49	3	1	126	158
Reclassificatie	6	--	--	--	--	--	--	--	6	--
Gewijzigd kredietrisico	15	1	5	5	-1	--	--	2	19	8
Waarvan: schattingswijzigingen	3	--	--	--	--	--	--	--	3	--
Verstrekte of gekochte leningen	12	2	--	--	--	--	--	--	12	2
Waarvan: schattingswijzigingen	8	--	--	--	--	--	--	--	8	--
Afgepaste of verkochte leningen	-11	-6	-3	-3	-5	-5	--	--	-19	-14
Afschrijvingen	-9	-13	-12	-12	-4	-3	--	--	-25	-28
Eindbalans	71	58	14	24	31	41	3	3	119	126

1 Overige zakelijke kredieten en vorderingen op de overheid.

Particuliere hypotheeken

Achterstanden

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de particuliere hypotheeken in achterstand. Het totaal aan leningen met een betalingsachterstand van meer dan 90 dagen is flink gedaald van € 133 miljoen naar € 103 miljoen. Het totaal aan leningen in stage 2 steeg van € 1.786 miljoen naar € 2.170 miljoen, voornamelijk als gevolg van aanpassingen in de voorzieningenmethodiek voor aflossingsvrije hypotheeken en in het voorzieningenmodel. Het totaal aan leningen met een betalingsachterstand is gedaald van € 502 miljoen naar € 484 miljoen.

Particuliere hypotheeken in achterstand per 31 december 2019

in miljoenen euro's	Bruto boekwaarde	Geen achterstand	≤ 30 dagen in achterstand		> 30 dagen ≤ 90 dagen in achterstand		> 90 dagen in achterstand		% in achterstand
Stage 1	43.977	43.977							0,0%
Stage 2	2.446	2.170	236	39	1				11,3%
Stage 3	540	333	42	64	102				38,5%
Subtotaal	46.963	46.479	278	103	103				1,0%
IFRS-waarderingsaanpassingen ¹	1.198	--	--	--	--				
Totaal	48.161	46.479	278	103	103				

Particuliere hypotheeken in achterstand per 31 december 2018

in miljoenen euro's	Bruto boekwaarde	Geen achterstand	≤ 30 dagen in achterstand		> 30 dagen ≤ 90 dagen in achterstand		> 90 dagen in achterstand		% in achterstand
Stage 1	44.236	44.236	--	--	--				0,0%
Stage 2	2.039	1.786	206	47	--				12,4%
Stage 3	549	300	41	75	133				45,4%
Subtotaal	46.824	46.322	247	122	133				1,1%
IFRS-waarderingsaanpassingen ¹	496	--	--	--	--				
Totaal	47.320	46.322	247	122	133				

1 Bestaande uit reële waardeaanpassingen als gevolg van hedge accounting en amortisaties.

Loan-to-Value

De Loan-to-Value (LtV) is de hoogte van de (resterende) lening uitgedrukt als percentage van de geïndexeerde marktwaarde van het onderpand. De maximale wettelijke LtV voor nieuwe hypotheekleningen is in 2018 verlaagd tot 100%. Een lage LtV is gunstig voor de klant en de bank, omdat het de kans op een restschuld vermindert.

Daarom hanteren wij bij het verstrekken van een hypotheek een lagere risico-opslag in onze hypotheektarieven naarmate de LtV lager is. Als onderdeel van de SNS Hypotheek Looptijdservice maken wij klanten hierop attent. De klant kan een verzoek indienen voor een verlaging van zijn risico-opslag als de LtV tijdens de looptijd van het hypotheekcontract is gedaald. Dat kan hij doen door overlegging van een recent taxatierapport van het onderpand waaruit blijkt dat de onderpandwaarde is gestegen, of door extra af te lossen waardoor het hypotheekbedrag afneemt.

De gewogen gemiddelde geïndexeerde LtV van de particuliere hypotheekleningen verbeterde tot 67%, van 70% ultimo 2018. Om deze LtV te bepalen, indexeren wij maandelijks de onderpandwaarden op basis van de ontwikkeling van de huizenprijzen. Stijgende huizenprijzen hebben geleid tot een verschuiving van hypotheekleningen naar lagere LtV-classes.

Als een hypotheek wordt afgesloten met een Nationale Hypotheek Garantie (NHG), geeft dit zowel voor de klant als voor de bank extra zekerheid. Onderstaande tabel toont de uitstaande leningen die geheel of gedeeltelijk door een NHG worden gedekt. Doordat de gemiddelde prijs van een woning in de loop van 2018 is gestegen, is de NHG-grens per 1 januari 2019 vastgesteld op € 290.000 (1 januari 2018: € 265.000), en op € 307.400 als men in energiebesparende maatregelen investeert. Deze grensbedragen worden per 2020 verhoogd naar € 310.000 respectievelijk € 328.600.

Het percentage klanten dat een financiering met NHG afsluit, blijft al gedurende een aantal jaren stabiel.

Uitsplitsing particuliere hypotheekleningen naar LtV-klasse

in miljoenen euro's ¹	31-12-2019					31-12-2018				
	Stage 1	Stage 2	Stage 3	Totaal	%	Stage 1	Stage 2	Stage 3	Totaal	%
NHG²	12.636	467	77	13.180	29%	12.870	395	80	13.345	30%
- waarvan LtV ≤ 75%	6.444	171	29	6.645	15%	5.182	103	22	5.307	12%
- waarvan LtV >75 ≤100%	5.892	254	40	6.185	14%	6.981	224	41	7.246	16%
- waarvan LtV >100 ≤110%	242	27	4	273	1%	562	37	8	607	1%
- waarvan LtV >110 ≤125%	42	7	2	51	0%	131	19	4	154	0%
- waarvan LtV > 125%	17	8	2	27	0%	14	12	5	31	0%
Niet-NHG	29.303	1.920	448	31.671	71%	29.261	1.585	457	31.303	70%
- waarvan LtV ≤ 75%	20.095	697	163	20.956	47%	18.146	549	133	18.828	42%
- waarvan LtV >75 ≤100%	8.556	900	178	9.634	21%	9.507	639	150	10.296	23%
- waarvan LtV >100 ≤110%	506	176	36	718	2%	1.240	189	49	1.478	3%
- waarvan LtV >110 ≤125%	103	57	28	188	0%	302	100	45	447	1%
- waarvan LtV > 125%	43	91	43	176	0%	66	108	80	254	1%
Hoofdsommen exclusief spaardelen	41.939	2.387	525	44.851		42.131	1.980	537	44.648	100%
Kredietvoorziening				-71					-58	
Lopende rente				100					107	
IFRS-waarderingsaanpassingen ³				1.198					496	
Spaardelen				2.012					2.069	
Totaal particuliere hypotheekleningen				48.090					47.262	
Gewogen gemiddelde geïndexeerde LtV				67%					70%	

1 LtV op basis van geïndexeerde marktwaarde onderpand.

2 De omvang van de garantie gerelateerd aan NHG-gegarandeerde hypotheekleningen loopt annuïtair af.

3 Bestaande uit reële waardeaanpassingen als gevolg van hedge accounting en amortisaties.

Particuliere hypotheeklen naar aflossingsvorm, rentevastperiode en jaar van oorsprong

De Nederlandse overheid heeft het (fiscale) beleid ten aanzien van het maximaal te verstrekken percentage aflossingsvrij en de hypotheekrenteaftrek de afgelopen jaren aangescherpt. Momenteel komen hypotheeklen afgesloten na 1 januari 2013 alleen in aanmerking voor hypotheekrenteaftrek als ze in maximaal dertig jaar annuïtair of lineair worden afgelost. Deze regel is echter niet van toepassing op de aflossingsvrije hypotheeklen die vóór 1 januari 2013 zijn afgesloten en na deze datum zijn herzien; voor deze hypotheeklen blijven de belastingvoordelen van toepassing, mits aan bepaalde voorwaarden is voldaan. Binnen de Volksbank hanteren we het beleid dat we maximaal 50% van de marktwaarde van het onderpand aflossingsvrij financieren. De rest van de lening/financiering moet bestaan uit een hypotheekvorm waarbij de hypotheekschuld tijdens de looptijd wordt afgelost.

Als gevolg van deze regels zal zowel het brutobedrag als het percentage annuïtaire en lineaire hypotheeklen in de totale particuliere hypotheekportefeuille toenemen. Het percentage geheel of gedeeltelijk aflossingsvrij in de hypotheekportefeuille daalde licht van 52% ultimo 2018 naar 50%.

De Volksbank voert actief beleid om het percentage aflossingsvrije hypotheeklen in de portefeuille terug te dringen door middel van het programma Klant Wil Rustig Blijven Wonen en de landelijke campagne Aflossingsblij.

In het kader van het Klant Wil Rustig Blijven Wonen-programma benaderen we alle klanten met een aflossingsvrije hypotheek om hun financiële situatie aan het einde van de looptijd te beoordelen. De Aflossingsblij-campagne is een gezamenlijk initiatief van de Nederlandse banken om huiseigenaren met aflossingsvrije hypotheeklen die het einde van de looptijd naderen op te roepen hun lening af te lossen. Bij klanten met een aflossingsvrije hypotheek kan op het moment van aflopen van de lening een probleem ontstaan met de aflossing of herfinanciering vanwege de dan geldende acceptatiecriteria. In die gevallen zoeken we naar een passende oplossing.

De particuliere hypotheeklen met een rentevaste periode van tien jaar of langer namen toe en de hypotheeklen met een rentevaste periode van minder dan tien jaar namen af. De reden hiervoor is dat klanten als gevolg van de aanhoudend lage hypotheekrente bij een nieuwe hypotheek of renteherziening kiezen voor een langere rentevaste periode. Alles bijeengenomen steeg het percentage hypotheeklen met een rentevaste periode van tien jaar of langer van 82% in 2018 tot 86%.

Particuliere hypotheeklen naar aflossingsvorm

in miljoenen euro's	2019		2018	
Aflossingsvrij (100%)	10.993	23%	11.654	25%
Aflossingsvrij (gedeeltelijk)	12.684	27%	12.740	27%
Annuïtair	12.979	28%	11.086	24%
Lineair	1.152	2%	1.025	2%
(Bank)sparen ¹	5.078	11%	5.704	12%
Levensverzekering/belegging	3.530	8%	4.006	9%
Overig	447	1%	502	1%
Totaal	46.863	100%	46.717	100%
Kredietvoorziening	-71		-58	
Lopende rente	100		107	
IFRS-waarderingsaanpassingen ²	1.198		496	
Totaal particuliere hypotheeklen	48.090		47.262	

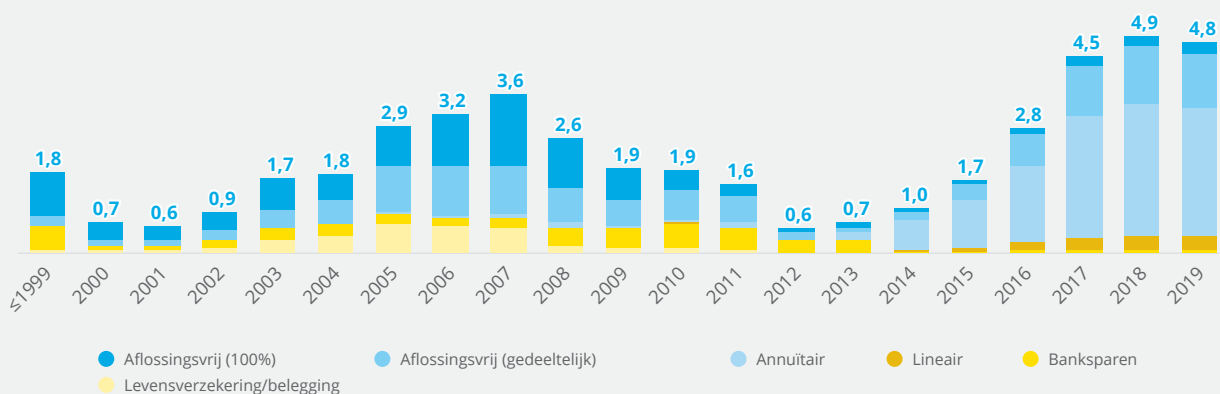
1 De in een polis bij de verzekeraar opgebouwde gegarandeerde spaardelen worden onder (Bank)sparen verantwoord.

2 Bestaande uit reële waardeaanpassingen als gevolg van hedge accounting en amortisaties.

Aflossingsvrije hypotheeklen (100%) naar LtV-klasse

In percentages	2019	2018
LtV ≤ 75%	90%	86%
LtV >75 ≤100%	9%	11%
LtV >100 ≤110%	1%	2%
LtV >110 ≤125%	0%	1%
LtV > 125%	0%	0%
Totaal	100%	100%

Particuliere hypotheeklen naar jaar van oorsprong en aflossingsvorm (in miljarden euro's)^{1,2}

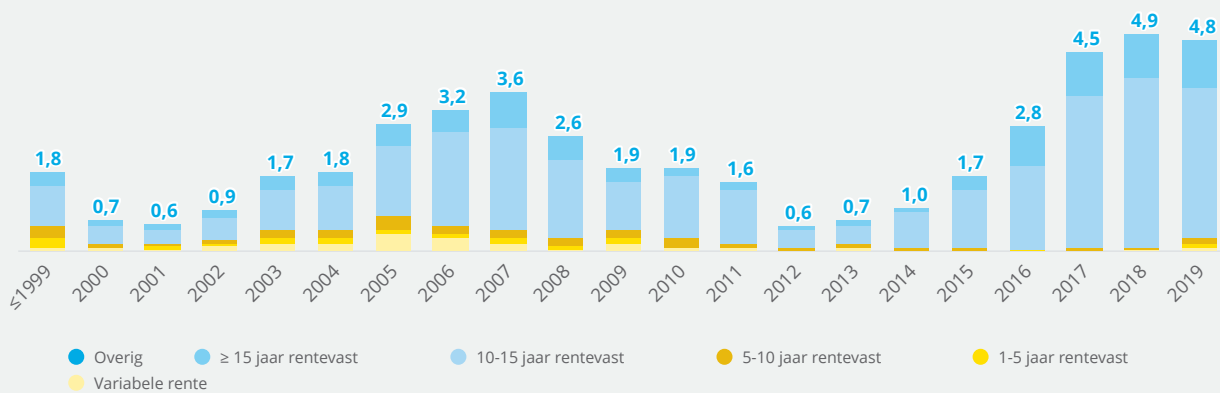
- In de bedragen in deze grafiek zijn wel hypotheekherzieningen begrepen, maar gepasseerde nog niet in het systeem verwerkte hypotheeklen, extra ruimte hypotheeklen en overbruggingskredieten niet.
- De hypotheeklen uit de acquisitie van RegioBank zijn geheel opgenomen in het jaar 2007. Het effect bedraagt circa € 0,6 miljard.

Particuliere hypotheeklen naar rentevaste looptijd

in miljoenen euro's	2019		2018	
Variabel	2.240	5%	2.398	5%
≥ 1 en < 5 jaar rentevast	1.337	3%	1.196	3%
≥ 5 en < 10 jaar rentevast	2.764	6%	3.944	8%
≥ 10 en < 15 jaar rentevast	30.896	66%	30.102	64%
≥ 15 jaar rentevast	9.177	20%	8.573	18%
Overig	449	1%	504	1%
Totaal resterende hoofdsommen	46.863	100%	46.717	100%
Kredietvoorziening	-71		-58	
Lopende rente	100		107	
IFRS-waarderingsaanpassingen ¹	1.198		496	
Totaal particuliere hypotheeklen	48.090		47.262	

- Bestaande uit reële waardeaanpassingen als gevolg van hedge accounting en amortisaties.

Particuliere hypotheeklen naar jaar van oorsprong en rentevaste looptijd (in miljarden euro's)^{1,2}

1 In de bedragen in deze grafiek zijn wel hypotheekherzieningen begrepen, maar gepasseerde nog niet in het systeem verwerkte hypotheeklen, extra ruimte hypotheeklen en overbruggingskredieten niet.

2 De hypotheeklen uit de acquisitie van RegioBank zijn geheel opgenomen in het jaar 2007. Het effect bedraagt circa € 0,6 miljard.

Renterisico bankboek

Het doel van renterisicomanagement is het beschermen en realiseren van een stabiel renteresultaat. Dit doen we door de waarde van onze rentekasstromen te optimaliseren.

De belangrijkste factor waarop we de rentepositie en het renterisico van het bankboek sturen is de gevoeligheid van het renteresultaat voor marktrentebewegingen. De impact hiervan op de korte termijn meten we door middel van de Earnings-at-Risk (EaR) methodiek, en die op de lange termijn door middel van de Economic Value of Equity (EVE) methodiek.

Ultimo 2019 bedroeg de EaR voor belasting € 61 miljoen (2018: € 83 miljoen). De daling ten opzichte van eind 2018 is hoofdzakelijk toe te schrijven aan de naar beneden bijgestelde renteverwachting en bijbehorende renterisicopositie.

Bij de EVE-methodiek bepalen we de economische waarde van alle toekomstige inkomende en uitgaande kasstromen op basis van de huidige marktrentes. Als belangrijkste sturingsmaatstaven voor de gevoeligheid van de EVE gebruiken we de 'duration van het eigen vermogen' en de 'key rate durations'. De duration van het eigen vermogen meet de relatieve daling van de EVE bij een parallelle rentestijging van 1 basispunt (0,01%). De key rate durations tonen de gevoeligheid van de EVE voor een dergelijke rentewijziging op specifieke punten op de rentecurve. Op deze manier brengen we hiermee de gevoeligheid voor niet-parallelle rentebewegingen in kaart.

Ultimo 2019 bedroeg de duration van het eigen vermogen 0,3 (2018: 1,4). De relatief lage duration van het eigen vermogen is ontstaan door een sterk neerwaarts bijgestelde rentevisie, gecombineerd met wijzigingen in onze modellen voor klantgedrag gedurende 2019. Gegeven onze verwachting dat rentes voor een langere termijn laag zullen blijven, is een iets hogere duration van het eigen vermogen wenselijk. Hierbij hebben we de keuze gemaakt een stijging van de duration van het eigen vermogen geleidelijk te bewerkstelligen via reguliere balansontwikkeling, in plaats van deze actief aan te sturen.

Marktrisico

De Volksbank heeft een beperkte handelsportefeuille. Het marktrisico wordt op dagelijkse basis beheerd met portefeuillelimieten op een 1-daagse VaR met een betrouwbaarheid van 99%, alsmede met portefeuillelimieten op een vaste set van stress-scenario's. Gedurende het gehele jaar is de totale VaR-limiet voor de handelsportefeuille gelijk gebleven op € 2 miljoen en weerspiegelt daarmee qua omvang het relatief lage risicoprofiel van deze activiteiten.

Niet-financiële risico's

In 2019 hebben we voortgang geboekt in de verdere versterking van de organisatie die toeziet op de beheersing van niet-financiële risico's. We hebben een risicomanagementapplicatie ontwikkeld en uitgerold. Deze Integrated Risk Management (IRM) tool vereenvoudigt de vastlegging van informatie over onze bedrijfsvoering en biedt de mogelijkheid meer diepgaande analyses uit te voeren op de effectiviteit van ons risicomanagement. Nadat we de registratie en opvolging van operationele risico-incidenten hadden verbeterd, zijn we in 2019 begonnen met het uitvoeren van oorzaakanalyses van deze incidenten. Met deze informatie zullen we onze processen verder verbeteren. In 2019 hebben we ook een onderzoek uitgevoerd naar de wijze waarop onze beheersmaatregelen zijn vastgelegd en worden getest. Hiermee helpen we proceseigenaren hun processen adequaat te beheersen.

Operationeel risico

De onderbreking van onze dienstverlening als gevolg van cyberaanvallen en als gevolg van de uitval van systemen is in 2019 beperkt en grotendeels binnen de door ons en de toezichthouders gestelde grenzen gebleven. Wel hadden we te maken met een aantal IT-verstoringen met betrekking tot de beschikbaarheid. We hebben vastgesteld dat de continuïteit van onze platformen niet structureel onder de norm is geraakt.

We testen periodiek de werking van de continuïteitsvoorzieningen van onze belangrijkste bancaire systemen.

Ondanks een lichte afname van DDos-aanvallen zien we een toegenomen activiteit in cyberaanvallen. Onze aandacht hiervoor blijft hoog.

Ook besteden we aandacht aan de brexit. We hebben voorbereidingen getroffen om de mogelijke effecten van een brexit op te vangen en monitoren verdere ontwikkelingen. Bilaterale financiële contracten met wederpartijen die gevestigd zijn in het Verenigd Koninkrijk, zijn veelal omgezet naar een entiteit in een Europese jurisdictie.

Verslaglegging en datamanagement

We streven naar betrouwbare interne en externe informatieverschaffing. Goede kwaliteit van onderliggende data en een adequaat datamanagement is daarbij van belang. In 2018 hebben we een vernieuwd datamanagementbeleid opgesteld waarmee de basis is gelegd voor een geïntegreerde verbeteraanpak. In het eerste kwartaal van 2019 is een strategisch programma van start gegaan waarmee we verder werken aan het verbeteren en beheersen van rapportageprocessen van begin tot eind, van de bijbehorende datastromen en van het ondersteunende applicatielandschap. We hebben aanpassingen doorgevoerd op verschillende processen ten behoeve van betrouwbare interne en externe informatieverschaffing en het proces voor periodieke en nieuwe rapportages aan toezichthouders.

De betreffende processen zijn verder geautomatiseerd en er zijn verbeteringen doorgevoerd in datamanagement voor de rapportageketen. Om te voorkomen dat onjuistheden in data pas aan het eind van het rapportageproces worden ontdekt en hersteld, zal de bewaking van de datakwaliteit nadrukkelijker worden belegd bij de bron en is het Data Management Framework geoperationaliseerd. De implementatie van vernieuwde processen zal in de komende jaren verder worden doorgevoerd.

Compliance

Wijzigingen op het gebied van de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft) en sanctieregelgeving volgen elkaar de laatste jaren in hoog tempo op. De Volksbank is nog voortdurend bezig de beheersing van klantintegriteit naar een hoger volwassenheidsniveau te brengen. De doorgevoerde wijzigingen in wet- en regelgeving hebben een forse impact op onze organisatie. De implementatie van deze wijzigingen heeft veel aandacht van onder meer de dagelijks beleidsbepaler Wwft. Bovendien wordt de voortgang op dit onderwerp regelmatig op directieniveau besproken.

In 2019 is binnen de Volksbank een project gestart om de compliancefunctie te versterken en het aandachtsgebied daarvan te verbreden. De compliancefunctie ziet daarmee toe op alle prudentiele en niet-prudentiele wetgeving die op de bank van toepassing is. In het bijzonder heeft zij een breed scala van integriteitsrisico's in scope, waaronder klantintegriteit, privacy, financiële criminaliteitsrisico's (fraude en corruptie), en de invulling van maatschappelijke normen zoals (algemene) zorgplicht. Hiermee beheerst de bank het compliancerisico op een meer eenduidige wijze. Dit project loopt door in 2020.

Kapitaalmanagement

Kapitalisatie

Vereisten vanuit regelgeving per 1 januari 2020			
	Totaal kapitaal	waarvan Tier 1- kapitaal	waarvan Tier 1- kern- kapitaal
Pillar 1-vereiste	8,0%	6,0%	4,5%
Pillar 2-vereiste	2,5%	2,5%	2,5%
Totale SREP-kapitaalvereiste	10,5%	8,5%	7,0%
Kapitaalconserveringsbuffer	2,5%	2,5%	2,5%
Buffer Overige systeemrelevante instellingen	1,0%	1,0%	1,0%
Contracyclische kapitaalbuffer	0,0%	0,0%	0,0%
Gecombineerde buffervereiste	3,5%	3,5%	3,5%
Totale kapitaalvereiste	14,0%	12,0%	10,5%

Vanaf 1 januari 2020 is de Volksbank verplicht te voldoen aan een minimale totale kapitaalvereiste (Overall Capital Requirement, OCR) van 14,0%, waarvan ten minste 10,5% uit Tier 1-kernkapitaal bestaat. Deze verplichting vloeit voort uit het in 2019 door de Europese Centrale Bank (ECB) uitgevoerde Supervisory Review and Evaluation Process (SREP) en volgt uit het SREP-besluit dat vanaf 1 januari 2020 van kracht is.

De Volksbank heeft haar kapitaaldoelstellingen voor 2020 aangepast naar een leverage ratio van ten minste 4,75% (voorheen: ten minste 4,25%) en een Tier 1-kernkapitaalratio van ten minste 19% (voorheen: ten minste 15%) gebaseerd op volledig ingefaseerde Basel IV-regels.

Onze doelstelling van de leverage ratio van ten minste 4,75% ligt in lijn met de verwachte leverage ratio van vergelijkbare Europese banken en omvat een ruime managementbuffer om ernstige stress-situaties te doorstaan. Het gaat dan om ongunstige omstandigheden met een grote impact op de rentemarge en kredietverliezen. De managementbuffer houdt bovendien rekening met andere onzekerheden, zoals fluctuaties in het macro-economische klimaat en de impact van de uitwerking en implementatie van Basel IV op niet-risicogewogen doelstellingen.

Na volledige infasering van Basel IV past de minimale doelstelling van de leverage ratio van 4,75% naar verwachting bij een Tier 1-kernkapitaalratio van ten minste 19,0%. De opbouw van onze minimale risicogewogen doelstelling is in lijn met de opbouw van onze minimale doelstelling van de leverage ratio. Hierdoor is er bovenop de SREP-eis van 10,5% en de Pillar 2 Guidance ook een ruime managementbuffer om ernstige stress-situaties te doorstaan en houdt de managementbuffer rekening met andere onzekerheden. Dit betreft bijvoorbeeld de impact van toekomstige regelgevingsvereisten, waaronder Basel IV.

Op termijn kunnen de managementbuffers en daarmee de kapitaaldoelstellingen worden herzien, bijvoorbeeld zodra de uiteindelijke impact van Basel IV duidelijk is. Kapitaal dat zich duurzaam boven onze minimumdoelstellingen bevindt is beschikbaar voor uitkering, onder voorbehoud van goedkeuring van de toezichthouder.

Kapitalisatie

in miljoenen euro's	31-12-2019	30-6-2019	31-12-2018
Eigen vermogen toe te schrijven aan aandeelhouder	3.435	3.578	3.571
Niet aanmerking komende tussentijdse winsten	-214	-154	-178
Eigen vermogen voor CRD IV-doeleinden	3.221	3.424	3.393
Cashflow hedge reserve	-26	-28	-30
Overige prudentiële aanpassingen	-6	-3	-3
Totaal prudentiële filters	-32	-31	-33
Immateriële vaste activa	-2	-4	-6
IRB-tekort ¹	-31	-38	-41
Totaal kapitaalafretposten	-33	-42	-47
Totaal voorgeschreven aanpassingen op het eigen vermogen	-65	-73	-80
CRD IV Tier 1-kernkapitaal	3.156	3.351	3.313
Aanvullend Tier 1-kapitaal	--	--	--
Tier 1-kapitaal	3.156	3.351	3.313
Tier 2-vermogensbestanddelen	500	500	500
Impact EBA interpretaties CRR artikel 82	--	--	-348
Tier 2-kapitaal	500	500	152
Totaal kapitaal	3.656	3.851	3.465
Risicogewogen activa	9.680	9.029	9.341
Risico-exposure gedefinieerd door CRR	62.006	63.110	60.625
Tier 1-kernkapitaalratio	32,6%	37,1%	35,5%
Tier 1-ratio	32,6%	37,1%	35,5%
Totaal kapitaalratio	37,8%	42,7%	37,1%
Leverage ratio	5,1%	5,3%	5,5%

¹ Het IRB tekort (shortfall) betreft het verschil tussen het verwachte verlies onder de CRR/CRD IV richtlijnen en de IFRS-voorziening voor particuliere hypotheeken.

De Tier 1-kernkapitaalratio van de Volksbank daalde naar 32,6%, van 35,5% ultimo 2018, door zowel een afname van het Tier 1-kernkapitaal als een stijging van de risicogewogen activa (RWA). De Tier 1-kernkapitaalratio bleef daarmee ruim boven onze doelstelling van ten minste 19%.

De juridische fusie tussen de Volksbank N.V. en de Volksholding B.V. is per 30 maart 2019 afgerond. Deze fusie mitigeert in zijn geheel de gevolgen van de EBA-interpretatie van CRR artikel 82-regelgeving voor financiële holdings, waardoor het Tier 2-kapitaal van de Volksbank per 30 maart 2019 weer volledig effectief is. Door de fusie steeg de totaal kapitaalratio met 0,7%-punt.

Het eigen vermogen daalde in 2019 met € 136 miljoen tot € 3.435 miljoen. Dit was voornamelijk het gevolg van de dividenduitkering over 2018 van € 161 miljoen en de kapitaaluitkering van € 250 miljoen in december 2019, deels gecompenseerd door een winstinhouding van € 275 miljoen.

Om het eigen vermogen voor CRD IV-doeleinden vast te stellen, worden de niet in aanmerking komende tussentijdse winsten van het eigen vermogen afgetrokken. Na de winstverdeling door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders in april 2019 is vanuit de per eind 2018 nog niet in aanmerking komende (tussentijdse) winst van € 178 miljoen, na aftrek van de dividenduitkering van € 161 miljoen, € 17 miljoen aan het Tier 1-kernkapitaal toegevoegd.

De nog niet als CRD IV-eigen vermogen in aanmerking komende tussentijdse winst over 2019 (€ 214 miljoen) betreft de dividendreservering over de nettowinst van het eerste halfjaar en de volledige nettowinst van het tweede halfjaar van 2019.

Om het Tier 1-kernkapitaal vast te stellen, ondergaat het eigen vermogen voor CRD IV-doeleinden vervolgens een aantal voorgeschreven aanpassingen. Het totaal aan voorgeschreven aanpassingen bedroeg ultimo december 2019 € 65 miljoen negatief (2018: € 80 miljoen negatief) en bestond met name uit een prudentiële correctie voor de cashflow hedge reserve en een aftrekpost uit hoofde van het IRB-tekort. Deze laatste daalde van € 41 miljoen naar € 31 miljoen. Verder is het Tier 1-kernkapitaal verlaagd met € 3 miljoen uit hoofde van het in het SREP-besluit aanbevolen prudentiële voorzieningenniveau van de uitstaande NPE's per 31 maart 2018. Per saldo nam het CRD IV Tier 1-kernkapitaal met € 158 miljoen af tot € 3.156 miljoen.

Risicogewogen activa (RWA)

in miljoenen euro's	31-12-2019	30-6-2019	31-12-2018
	CRD IV	CRD IV	CRD IV
Kredietrisico - Internal ratings based (IRB)	5.932	5.318	5.487
Kredietrisico - gestandaardiseerde benadering (SA)	2.128	2.027	2.157
Securitisaties	8	7	6
Operationeel risico	1.503	1.544	1.544
Marktrisico	5	--	--
Credit Valuation Adjustment (CVA)	104	133	147
Totaal	9.680	9.029	9.341

De RWA stegen in 2019 met € 339 miljoen tot € 9,7 miljard. Deze toename is vooral toe te schrijven aan een toename van € 445 miljoen gerelateerd aan het kredietrisico van de particuliere hypotheekportefeuille, berekend volgens de Internal Ratings Based (IRB) benadering.

Aanvullende verplichtingen vanuit de TRIM resulteerden in een RWA-toename van € 792 miljoen. Door de impact van TRIM steeg de gemiddelde risicoweging (RWA density) van particuliere hypotheek van 12,0% ultimo 2018 naar 12,9%. Daartegenover stond dat, hoofdzakelijk als gevolg van de verbeterde economische omstandigheden, de kredietwaardigheid van deze portefeuille verder is verbeterd. Dit kwam tot uiting in lagere Probabilities of Default (PD's) en Loss Given Defaults (LGD's).

De volgens de SA berekende RWA voor kredietrisico bleef met een daling van € 29 miljoen vrijwel ongewijzigd op € 2,1 miljard. De RWA voor operationeel risico, marktrisico, de Credit Valuation Adjustment en het herziene securisatieaamwerk daalde in totaal met € 77 miljoen naar € 1,6 miljard.

Leverage Ratio

De leverage ratio daalde van 5,5% ultimo 2018 naar 5,1%, door zowel een afname van het Tier 1-kernkapitaal met € 158 miljoen als een toename in de noemer van de leverage ratio (met € 1,4 miljard). De noemer is de risico-exposure zoals gedefinieerd door de Capital Requirements Regulation (CRR). De toename van deze risico-exposure was in lijn met de groei van het balanstotaal (€ 1,9 miljard), waarbij de lagere groei van de risico-exposure hoofdzakelijk het gevolg is van een toename van geplaatst onderpand voor derivaten, wat in mindering op de risico-exposure wordt gebracht.

De leverage ratio van 5,1% ligt ruim boven de vereiste vanuit regelgeving en onze nieuwe doelstelling van ten minste 4,75%. Onder de huidige regelgeving is de benodigde hoeveelheid kapitaal om aan de leverage ratiovereiste te voldoen hoger dan de benodigde hoeveelheid om aan de risicogewogen kapitaalvereisten te voldoen. Dit is het gevolg van de focus op particuliere hypotheek, een laagrisicoactiviteit met een dienovereenkomstig lage risicoweging.

Ontwikkelingen in kapitaaleisen

Basel IV

Op 7 december 2017 heeft het Basel Committee on Banking Supervision (BCBS) het akkoord over de afronding van kapitaalraamwerk Basel III gepresenteerd, ook wel Basel IV genoemd.

Op basis van de balanspositie ultimo december 2019 schatten we in dat onze RWA als gevolg van de volledige infasering van Basel IV met circa 38%² zullen toenemen en dat onze Tier 1-kernkapitaalratio hierdoor zal dalen met ruim 9%-punt. Het grootste effect komt voort uit de output floor (met infasering van 50% in 2022 naar 72,5% in 2027) op basis van de herziene standaardbenadering voor kredietrisico versus de huidige interne modellenbenadering op basis van PHIRM³. De RWA-impact vanuit de Targeted Review of Internal Models is gebaseerd op de interne modellenbenadering en zal daarom niet langer het meest beperkend zijn als de RWA worden bepaald onder volledige infasering van Basel IV. De onder Basel IV verwachte veranderingen in interne modellenbenaderingen en de gestandaardiseerde meetbenadering voor operationeel risico hebben naar verwachting een beperkt effect op de RWA van de Volksbank.

De volgende stap is dat Basel IV wordt vertaald naar Europese wet- en regelgeving. De Volksbank volgt de ontwikkelingen nauwlettend, met bijzondere aandacht voor de uitwerking in relatie tot particuliere hypotheek. We zullen onze kapitaalplanning aanpassen als dat nodig is.

Op 19 november 2019 zijn wijzigingen in de voorwaarden van Nationale Hypotheek Garantie (NHG) aangekondigd. Hierdoor zal NHG-garantie ook onder Basel IV erkend worden als een toelaatbare vorm van kredietprotectie. Dit is relevant voor de berekening van de kapitaalvereisten voor particuliere hypotheek onder de gestandaardiseerde benadering.

We schatten in dat onze Tier 1-kernkapitaalratio onder volledige infasering van Basel IV nog steeds boven onze doelstelling van ten minste 19% uitkomt⁴. Hierdoor kunnen we zowel ons groeitraject voortzetten als dividend uitkeren.

Ondergrens risicoweging hypotheek

Vooruitlopend op de implementatie van Basel IV heeft DNB in oktober 2019 aangekondigd om de minimale risicoweging voor hypotheekportefeuilles van Nederlandse banken te verhogen, met uitzondering van hypotheek met (gedeeltelijke) NHG-dekking. Deze maatregel is van toepassing op banken die interne risicomodellen hanteren voor de berekening van kapitaalvereisten voor hun hypotheekportefeuille, zoals de Volksbank. De minimale risicoweging wordt afhankelijk van de Loan-to-Value (LtV) van de hypotheek. Deze ondergrens zal vanaf het najaar van 2020 voor een periode van ten minste twee jaar worden ingevoerd. Naar verwachting zal per ultimo 2019 de pro forma risicoweging van onze hypotheekportefeuille hierdoor stijgen van 12,9% naar 15%. Hierdoor zal de RWA naar verwachting met € 1,0 miljard stijgen, wat een daling van onze pro forma Tier 1-kernkapitaalratio van 3,0%-punt tot gevolg zal hebben.

Voorziening voor Non-performing exposure (NPE)

Om harmonisatie binnen EU-banken te bevorderen, zijn in april 2019 Capital Requirements Regulation (CRR) vereisten van kracht geworden voor de hoogte van voorzieningen of andere kapitaalcorrecties voor non-performing exposures (NPE) die vanaf 26 april 2019 zijn verstrekt. Voor langdurige NPE's zullen mogelijk extra prudentiële voorzieningen moeten worden gevormd.

Aanvullend op deze CRR-vereisten heeft de ECB haar verwachtingen gepubliceerd voor de hoogte van voorzieningen voor NPE's die voor 26 april 2019 zijn verstrekt en die per 31 maart 2018 nog niet non-performing waren. Daarnaast heeft de ECB in het SREP-besluit een aanbeveling gedaan voor het prudentiële voorzieningenniveau van de uitstaande NPE's per 31 maart 2018.

De CRR-vereisten, de ECB-verwachtingen en de aanbeveling in het SREP-besluit kunnen in de komende jaren impact hebben op de Tier 1-kernkapitaalratio en de leverage ratio van de Volksbank.

² Uitgaande van (1) loan splitting voor particuliere hypotheek en (2) de aanname dat 93% van de particuliere hypotheek voldoet aan de documentatievereisten.

³ Particuliere Hypotheek Interne Rating Model (PHIRM).

⁴ Op basis van onze balanspositie per 31 december 2019 en uitgaande van ongewijzigde implementatie van Basel IV-regels in Europese wetgeving.

Targeted Review of Internal Models (TRIM)

Omdat de Volksbank gebruik maakt van intern ontwikkelde modellen, was de bank onderdeel van de door de toezichthouder in 2018 uitgevoerde Targeted Review of Internal Models (TRIM). In deze gerichte toetsing van interne modellen werden onder meer de volgende zaken getoetst: de mate waarin aan wet- en regelgeving wordt voldaan, de kwaliteit en volledigheid van de gebruikte data, de toegepaste modelleringstechniek inclusief de data lineage en de toepasselbaarheid van het model op de betreffende portefeuille. De toezichthouder heeft vanuit deze review aanvullende verplichtingen opgesteld met betrekking tot de verbetering van data, data lineage en de verdere ontwikkeling van het kredietrisicomodel van de Volksbank. Vooruitlopend op de realisering daarvan heeft de toezichthouder een tijdelijke verplichte aanpassing opgelegd van de modelparameters. Als gevolg van deze verplichte aanpassing ultimo september 2019 stegen de RWA met € 0,8 miljard en nam het IRB-tekort toe met € 11 miljoen. Hierdoor daalde op dat moment de Tier 1-kernkapitaalratio met 2,9%-punt en de leverage ratio met 0,02%-punt.

IFRS 16 Leases

Vanaf 1 januari 2019 is de nieuwe boekhoudstandaard IFRS 16 Leases van kracht. IFRS 16 vereist dat (bijna) alle leases op de balans worden gerapporteerd. Als gevolg hiervan is de balans per 1 januari 2019 gegroeid met € 76 miljoen (100% risicoweging) en is de Tier 1-kernkapitaalratio met 0,3%-punt gedaald.

MREL

Op 6 juni 2018 heeft de Single Resolution Board (SRB) de Minimum Requirement for own funds and Eligible Liabilities (MREL) voor de Volksbank vastgesteld op 8,0% van de totale passiva en het toetsingsvermogen. In haar vaststellingsbesluit van 27 mei 2019 heeft de SRB dit bevestigd. Daarnaast heeft de SRB door middel van dit besluit bepaald dat er niet langer een transitieperiode voor de Volksbank van toepassing is, omdat de Volksbank al aan deze eis voldoet. Verder verwachten we op basis van de Bank Recovery and Resolution Directive (BRRD) en het MREL-beleid voor 2018 van de SRB dat de MREL voor de Volksbank als overige systeemrelevante instelling (O-SII) voor minimaal 17,5% van de RWA uit achtergestelde instrumenten moet bestaan.

In 2017 heeft de Europese Commissie de BRRD gewijzigd door een nieuwe vermogenscategorie op te nemen: niet-achtergestelde niet-preferente schuld (Senior Non Preferred (SNP) obligaties). Deze zijn achtergesteld aan andere senior obligaties, maar zijn preferent aan Tier 2- obligaties. Eind 2018 is de Nederlandse faillissementswetgeving hiervoor aangepast.

De Volksbank hanteert in haar kapitaalplanning het uitgangspunt dat per 1 januari 2024 de minimale risico-ongewogen MREL-vereiste van 8% volledig uit achtergestelde verplichtingen (Tier 1-kapitaal, Tier 2- kapitaal en SNP-obligaties) bestaat. Zij baseert dit op de huidige inzichten omtrent toekomstige regelgeving ten aanzien van een MREL-achterstellingsverplichting. Gegeven dit uitgangspunt verwachten we op basis van de huidige kapitaalpositie in de komende 5 jaar voor € 1,0 tot € 1,5 miljard aan SNP-obligaties uit te geven. De Volksbank volgt de ontwikkelingen omtrent een mogelijke MREL-achterstellingsvereiste nauwlettend. Indien nodig passen we onze kapitaalplanning aan.

MREL			
in miljoenen euro's	31-12-2019	30-6-2019	31-12-2018
Tier 1-kernkapitaal	3.156	3.351	3.313
Tier 2-kapitaal	500	500	500
Totaal kapitaal	3.656	3.851	3.813
Overige in aanmerking komende ongedekte verplichtingen met resterende looptijd > 1 jaar	1.748	1.542	1.941
Totaal kapitaal inclusief overige in aanmerking komende verplichtingen	5.404	5.393	5.754
Risico-exposure gedefinieerd door BRRD (MREL)	60.509	61.751	59.412
Risicogewogen activa	9.680	9.029	9.341
MREL BRRD			
MREL (Totaal kapitaal)	6,0%	6,2%	6,4%
MREL (Totaal kapitaal inclusief overige in aanmerking komende verplichtingen)	8,9%	8,7%	9,7%
MREL RISICOGEWOGEN ACTIVA			
MREL (Totaal kapitaal)	37,8%	42,7%	40,8%
MREL (Totaal kapitaal inclusief overige in aanmerking komende verplichtingen)	55,8%	59,7%	61,6%

De bovenstaande tabel toont de risicogewogen en risico-ongewogen MREL-ratio's van de Volksbank N.V. als resolutie-entiteit.

De risico-ongewogen MREL-ratio bedroeg 8,9% (2018: 9,7%). Dit is inclusief het totale kapitaal en alle overige ongedekte verplichtingen die volgens de huidige BRRD voor de MREL in aanmerking komen.

Totaal kapitaal en de in aanmerking komende verplichtingen daalde met € 350 miljoen tot € 5.404 miljoen. Deze afname werd met name veroorzaakt doordat voor de in oktober 2018 uitgegeven kortlopende ongedekte obligatie van € 400 miljoen in april 2019 het laatste jaar van de looptijd aanbrak. Hierdoor kwam deze lening vanaf dat moment niet meer in aanmerking voor MREL. Deze afname werd gedeeltelijk gecompenseerd doordat de toezichthouder in juni 2019 heeft bevestigd dat de per jaareinde 2018 niet meegetelde gestructureerde ongedekte schulden in aanmerking komen voor de MREL. Hierdoor kan de Volksbank deze schulden weer meetellen in haar in aanmerking komende verplichtingen (€ 133 miljoen). De door de BRRD gedefinieerde risico-exposure is met € 1,1 miljard toegenomen tot € 60,5 miljard.

De risicogewogen MREL-ratio op basis van Tier 1-kernkapitaal en Tier 2-kapitaal (samen € 3.656 miljoen) bedroeg 37,8% (ultimo 2018: 40,8%). Deze zijn beide achtergesteld aan de overige uitstaande verplichtingen.

Dividend

De Volksbank heeft voor de reguliere dividenuitkering een beoogde bandbreedte vastgesteld van 40% tot 60% van het gecorrigeerde nettoresultaat. Overeenkomstig dit beleid heeft de Volksbank in april 2019 een dividend van € 161 miljoen over 2018 uitgekeerd aan NLF. Dit komt neer op een pay-out ratio van 60%, de bovenkant van de door ons gehanteerde bandbreedte.

We stellen voor om over het resultaat van 2019 een dividend van € 165 miljoen uit te keren, overeenkomend met een pay-out ratio van 60%, aan de bovenkant van de door ons gehanteerde bandbreedte van 40-60%.

Daarnaast heeft de Volksbank in december 2019 een kapitaaluitkering van € 250 miljoen uitgekeerd aan NLF. Dit was mogelijk vanwege de ruime kapitaalpositie die in de afgelopen jaren is opgebouwd door winsthoudingen en verlaging van het risicoprofiel, waardoor wij nu een deel van het ten tijde van de nationalisatie ingebrachte kapitaal aan de aandeelhouder kunnen teruggeven.

Liquiditeit en financiering

Liquiditeit

De bank behield in 2019 een sterke liquiditeitspositie die ruim voldeed aan zowel haar interne doelstellingen als aan wettelijke eisen.

Belangrijke liquiditeitsindicatoren

	31-12-2019	30-6-2019	31-12-2018
LCR	182%	147%	177%
NSFR	>100%	>100%	>100%
Loan-to-Deposit ratio	102%	103%	106%
Liquiditeitsbuffer (in miljoenen euro's)	16.897	15.953	15.152

De Liquidity Coverage Ratio (LCR) en de Net Stable Funding Ratio (NSFR) bleven ruim boven het (toekomstige) wettelijke minimum van 100%. Per 31 december 2019 bedroeg de LCR 182% (eind 2018: 177%).

De verhouding tussen uitstaande kredieten en aangetrokken deposito's, de zogenaamde Loan-to-Deposit ratio, daalde van 106% per ultimo 2018 naar 102%. Dit werd veroorzaakt door een groei in deposito's, waarvan € 1,0 miljard als gevolg van een toename van particuliere spaartegoeden, terwijl sprake was van een lichte daling in kredieten. We laten hierbij de toename van € 0,7 miljard in de boekwaarde van kredieten als gevolg van hedge accounting buiten beschouwing.

Samenstelling van de liquiditeitsbuffer

in miljoenen euro's	31-12-2019	30-6-2019	31-12-2018
Kaspositie ¹	3.836	3.570	2.447
- waarvan centrale bankreserves & nostro accounts	2.302	2.209	993
- waarvan contractuele kasstromen van tegenpartijen op geld- en kapitaalmarkten die binnen maximaal tien dagen plaatsvinden	1.534	1.361	1.455
Staatsobligaties	2.805	2.149	2.393
Regionale/lokale overheden en supranationals	1.091	871	975
Overige liquide activa	263	431	437
Beleenbare interne RMBS	8.902	8.932	8.900
Liquiditeitsbuffer	16.897	15.953	15.152

¹ De hier gepresenteerde kaspositie omvat de centrale bankreserves, het saldo op rekeningen bij correspondentbanken en contractuele kasstromen van tegenpartijen op geld- en kapitaalmarkten, die binnen maximaal tien dagen plaatsvinden. De kaspositie wijkt hierdoor af van het in de balans opgenomen saldo kas en kasequivalenten.

De liquiditeitsbuffer bleef hoog en steeg naar € 16,9 miljard (2018: € 15,2 miljard).

In 2019 nam de kaspositie met € 1,4 miljard toe naar € 3,8 miljard. De financieringsbehoefte vloeide vooral voort uit een toename van € 0,4 miljard aan geplaatst onderpand inzake derivatentransacties in de vorm van kas en de aflossing van € 0,3 miljard aan kapitaalmarktfinanciering. Aan de financieringsbehoefte werd meer dan geheel voldaan door een groei van deposito's van € 1,4 miljard en de uitgifte van € 1,3 miljard aan gedekte en ongedekte obligaties, waardoor de kaspositie toenam.

Eind 2019 bedroeg de liquiditeitswaarde van de overige liquide activa in de liquiditeitsbuffer € 13,1 miljard (eind 2018: € 12,7 miljard):

- Het bedrag aan onbezwaarde staatsobligaties in de liquiditeitsbuffer steeg met € 0,4 miljard, voornamelijk doordat deze per eind 2019 niet werden ingezet als onderpand bij (repo)transacties, deels tenietgedaan door een grotere inzet als onderpand gerelateerd aan derivatenposities.
- De liquiditeitswaarde van beleenbare interne RMBS bleef vrijwel stabiel op € 8,9 miljard.

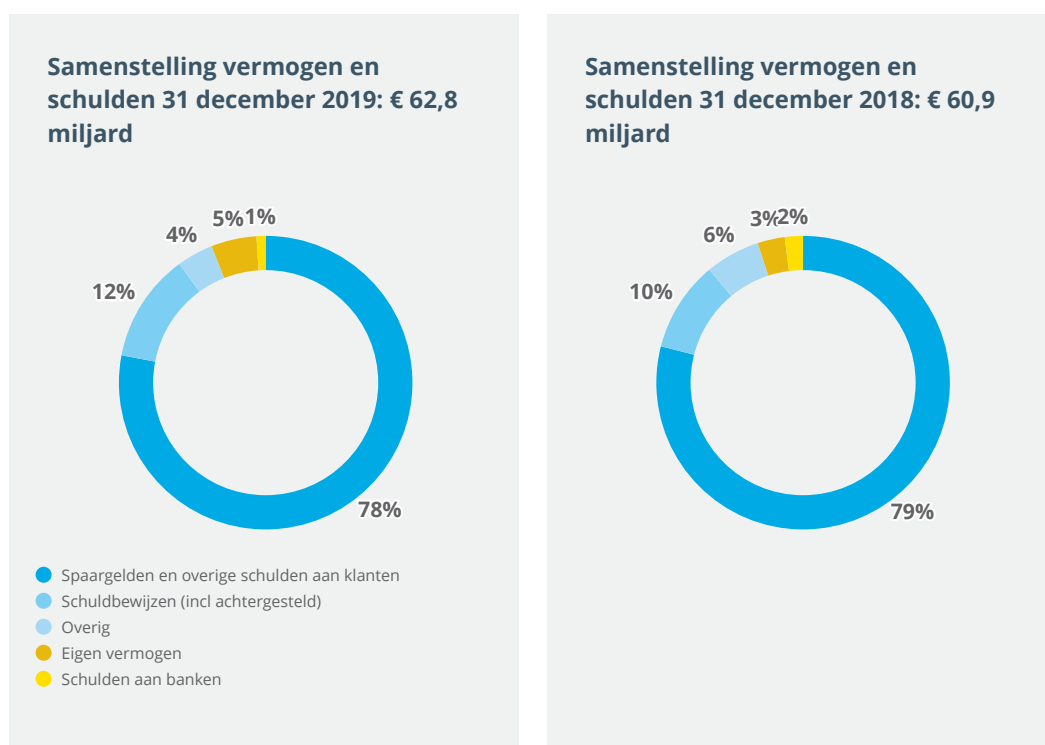
Eind 2019 was uit hoofde van cashmanagement € 0,8 miljard aan liquiditeiten langer dan tien dagen uitgezet (eind 2018: € 0,4 miljard). Deze uitzettingen zijn beschikbaar als liquide activa op korte termijn.

Financiering

Particuliere spaartegoeden zijn de primaire financieringsbron van de bank. Via onze verschillende merken trekken we direct opvraagbaar spaargeld, rekening-courantsaldi en termijndeposito's van particuliere klanten aan. Bovendien financieren we onszelf met spaartegoeden en rekening-courantsaldi van mkb-klanten. In 2019 steeg de van klanten afkomstige financiering naar € 48,1 miljard, van € 47,2 miljard ultimo 2018.

Daarnaast trekken we financiering aan via de kapitaalmarkt. Hiervoor gebruiken we verschillende financieringsinstrumenten met een spreiding in looptijd, markt, regio en type beleggers.

Onderstaande diagrammen geven een op de boekwaarde gebaseerd overzicht van de samenstelling van de totale passiva per eind 2019 en eind 2018. Het percentage van onze financiering dat uit spaartegoeden en overige schulden aan klanten bestaat, daalde van 79% ultimo 2018 naar 78%.

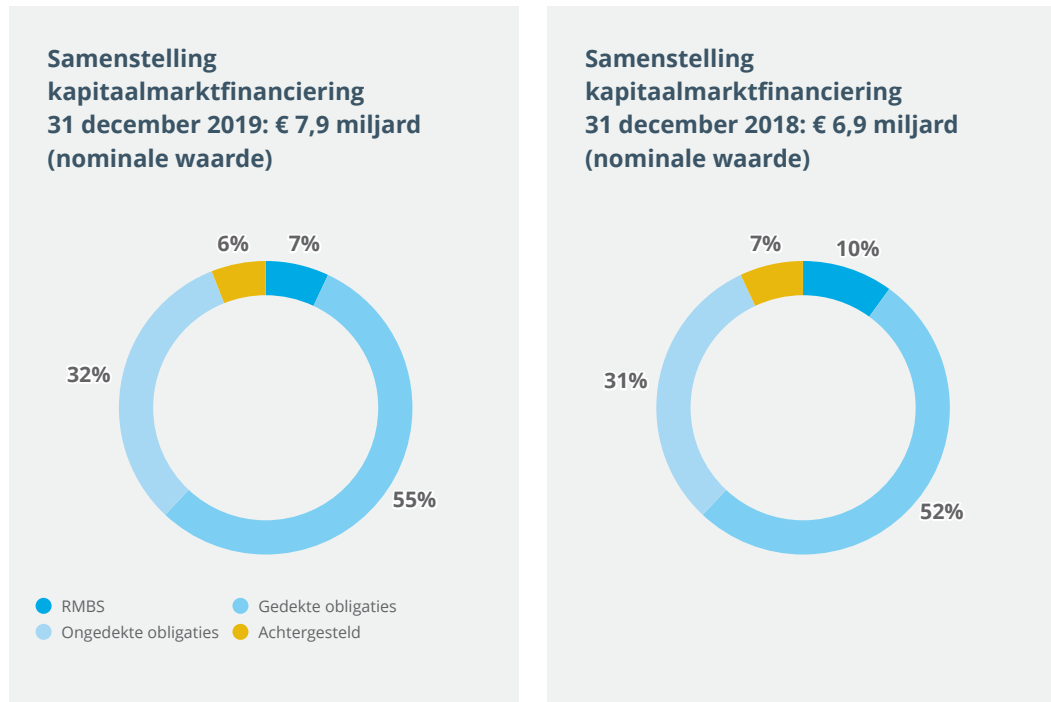
In 2019 heeft de Volksbank met succes een aantal kapitaalmarktfinancieringstransacties uitgevoerd, te weten:

- de uitgifte van € 0,5 miljard aan gedekte obligaties (publieke transactie) met een looptijd van zeven jaar;
- de uitgifte van € 0,5 miljard aan groene ongedekte obligaties (publieke transactie) onder het Green Bond Framework van de Volksbank met een looptijd van vijf jaar;
- de uitgifte van € 0,3 miljard aan gedekte obligaties (onderhandse transacties) met een looptijd van vijftien tot twintig jaar.

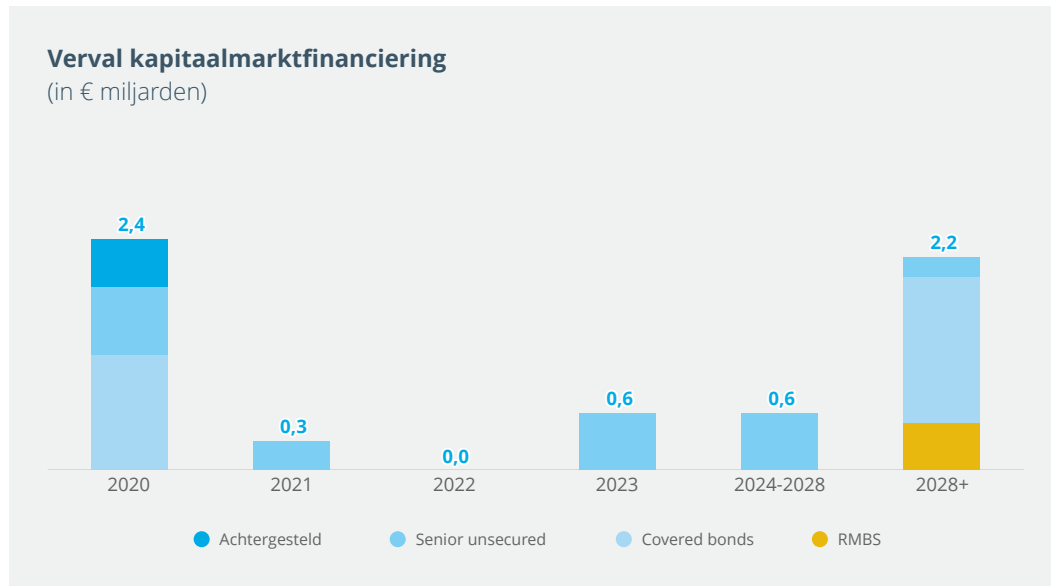
Daarnaast heeft de Volksbank € 0,2 miljard aan uitstaande senior ongedekte obligaties met originele vervaldatum in april 2020 vroegtijdig afgelost en vervangen door € 0,2 miljard aan senior ongedekte obligaties met een looptijd van twee jaar ter ondersteuning van de MREL-ratio.

Naast de uitgevoerde financieringstransacties wijzigde de kapitaalmarktfinancieringsmix in 2019 (van € 6,9 miljard naar € 7,9 miljard) voornamelijk als gevolg van de aflossing van:

- senior ongedekte financiering (€ 0,2 miljard);
- schuldbewijzen uitgegeven onder securitisatieprogramma's (€ 0,1 miljard).

Onderstaande figuur geeft een overzicht van het verval van de uitstaande kapitaalmarktfinanciering met een oorspronkelijke looptijd van meer dan één jaar. Hierbij wordt ervan uitgegaan dat deze financieringen op de eerst mogelijke datum worden afgelost. De verwachting is dat we in 2020 vooral senior en gedekte obligaties zullen uitgeven om aan onze behoeften op het gebied van kapitaalmarktfinanciering te voldoen.

Verkorte geconsolideerde financiële overzichten

Geconsolideerde balans

Voor resultaatverdeling en in miljoenen euro's	31-12-2019	31-12-2018
ACTIVA		
Kas en kasequivalenten	2.026	815
Derivaten	718	732
Beleggingen	5.350	4.782
Vorderingen op banken	3.791	3.589
Vorderingen op klanten	50.461	50.536
Materiële en immateriële vaste activa	128	69
Belastingvorderingen	99	133
Overige activa	268	292
Totaal activa	62.841	60.948
PASSIVA		
Spaargelden	38.404	37.376
Overige schulden aan klanten	10.641	10.841
Schulden aan klanten	49.045	48.217
Schulden aan banken	541	1.116
Schuldbewijzen	6.906	5.822
Derivaten	1.841	1.120
Belastingverplichtingen	15	15
Overige verplichtingen	492	487
Voorzieningen	64	98
Achtergestelde schulden	502	502
Totaal overige schulden	10.361	9.160
Aandelenkapitaal	381	381
Overige reserves	2.779	2.922
Onverdeeld resultaat	275	268
Eigen vermogen toe te schrijven aan aandeelhouder	3.435	3.571
Totaal passiva	62.841	60.948

Geconsolideerde winst- en verliesrekening

in miljoenen euro's	2019	2018
BATEN		
Rentebaten	1.263	1.330
Rentelasten	388	422
Netto rentebaten	875	908
Provisie en beheervergoedingen	118	110
Verschuldigde provisie en beheervergoedingen	67	66
Netto provisie en beheervergoedingen	51	44
Resultaat uit beleggingen	12	3
Overig resultaat uit financiële instrumenten	-10	2
Overige operationele opbrengsten	1	1
Totaal baten	929	958
LASTEN		
Personeelskosten	373	402
Afschrijvingen op materiële en immateriële vaste activa	36	21
Overige operationele lasten	165	186
Bijzondere waardeverminderingen van financiële activa	-7	-12
Overige lasten	--	--
Totaal lasten	567	597
Resultaat voor belastingen	362	361
Belastingen	87	93
Nettowinst toewijsbaar aan de aandeelhouder	275	268

Overig geconsolideerd totaalresultaat

in miljoenen euro's	2019	2018
Overig totaalresultaat		
POSTEN DIE ACHTERAF NIET WORDEN GERECLASSIFICEERD NAAR WINST EN VERLIES		
Ongerealiseerde herwaarderingen materiële vaste activa	1	--
Mutatie overige reserves	1	2
Totaal posten nooit te reclassificeren naar winst en verlies	2	2
POSTEN DIE ACHTERAF WORDEN GERECLASSIFICEERD NAAR WINST EN VERLIES		
Mutatie cashflow hedgereserve	-5	-5
Mutatie herwaarderingen reële waarderreserve	5	-4
Totaal posten die achteraf worden gereclassificeerd naar winst en verlies	--	-9
Overig totaalresultaat (na belastingen)	2	-7

Totaalresultaat over de periode toewijsbaar aan de aandeelhouder

in miljoenen euro's	2019	2018
Totaalresultaat over de periode		
Nettowinst	275	268
Overig totaalresultaat (na belastingen)	2	-7
Totaalresultaat over de periode	277	261

Geconsolideerd overzicht mutaties eigen vermogen

Geconsolideerd overzicht mutaties totaal eigen vermogen 2019

in miljoenen euro's	Geplaatst kapitaal ¹	Agio- reserve	Herwaar- -derings- reserve ²	Cashflow hedge reserve	Reële waarde reserve	Overige reserves	Onverdeeld resultaat	Totaal eigen vermogen
Stand per 31 december 2018 (IAS 17)	381	3.787	6	31	14	-916	268	3.571
Stelselwijziging	--	--	--	--	--	-2	--	-2
Stand per 1 januari 2019 (IFRS 16)	381	3.787	6	31	14	-918	268	3.569
Overboeking nettoresultaat 2018	--	--	--	--	--	107	-107³	--
Ongerealiseerde herwaarderingen	--	--	1	--	13	--	--	14
Realisatie herwaarderingen via W&V	--	--	--	-5	-8	--	--	-13
Realisatie herwaarderingen via eigen vermogen	--	--	-1	--	--	1	--	--
Overige mutaties	--	--	--	--	--	1	--	1
Overig totaalresultaat	--	--	--	-5	5	2	--	2
Nettoresultaat 2019	--	--	--	--	--	--	275	275
Totaalresultaat 2019	--	--	--	-5	5	2	275	277
Uitkering dividend	--	--	--	--	--	--	-161 ⁴	-161
Kapitaaluitkering	--	-250	--	--	--	--	--	-250
Transacties met aandeelhouder	--	-250	--	--	--	--	-161	-411
Totaal mutaties eigen vermogen 2019	--	-250	--	-5	5	109	7	-134
Eindbalans	381	3.537	6	26	19	-809	275	3.435

1 Het geplaatst kapitaal is volgestort en bestaat uit 840.008 gewone aandelen met een nominale waarde van € 453,79 per aandeel.

2 De herwaarderingsreserve bestaat uit de herwaarderingen van het onroerend goed voor eigen gebruik.

3 Dit betreft het resultaat na aftrek van de dividenuitkering van € 161 miljoen.

4 Aan NLFI uitgekeerd dividend.

Geconsolideerd overzicht mutaties totaal eigen vermogen 2018

in miljoenen euro's	Geplaatst kapitaal ¹	Agio- reserve	Herwaar- -derings- reserve ²	Cashflow hedge reserve	Reële waarde reserve	Overige reserves	Onverdeeld resultaat	Totaal eigen vermogen
Stand per 1 januari 2018	381	3.787	6	36	18	-1.057	329	3.500
Overboeking nettoresultaat 2017	--	--	--	--	--	139	-139³	--
Ongerealiseerde herwaarderingen	--	--	--	-2	--	--	--	-2
Realisatie herwaarderingen via W&V	--	--	--	-3	-4	--	--	-7
Realisatie herwaarderingen via eigen vermogen	--	--	--	--	--	--	--	--
Overige mutaties	--	--	--	--	--	2	--	2
Overig totaalresultaat	--	--	--	-5	-4	2	--	-7
Nettoresultaat 2018	--	--	--	--	--	--	268	268
Totaalresultaat 2018	--	--	--	-5	-4	2	268	261
Uitkering dividend	--	--	--	--	--	--	-190 ⁴	-190
Transacties met de aandeelhouder	--	--	--	--	--	--	-190	-190
Totaal mutaties eigen vermogen 2018	--	--	--	-5	-4	141	-61	71
Eindbalans	381	3.787	6	31	14	-916	268	3.571

1 Het geplaatst kapitaal is volgestort en bestaat uit 840.008 gewone aandelen met een nominale waarde van € 453,79 per aandeel.

2 De herwaarderingsreserve bestaat uit de herwaarderingen van het onroerend goed voor eigen gebruik.

3 Dit betreft het resultaat na aftrek van de dividenuitkering van € 190 miljoen.

4 Aan de Volksholding uitgekeerd dividend.

Algemene informatie

Overige informatie

De Volksbank N.V. (hierna te noemen 'de Volksbank'), opgericht en gevestigd in Nederland, is een naamloze vennootschap naar Nederlands recht. Het adres van de statutaire zetel van de Volksbank is Croeselaan 1, 3521 BJ Utrecht. Alle aandelen in de Volksbank worden gehouden door Stichting administratiekantoor beheer financiële instellingen (NLFI).

Op 30 maart 2019 zijn de Volksbank en haar voormalige moedermaatschappij, de Volksholding B.V., gefuseerd. Door deze juridische fusie is de Volksbank de overblijvende entiteit en is de Volksholding B.V. opgehouden te bestaan. De activa en passiva van de Volksholding B.V. zijn daarbij overgegaan naar de Volksbank. Daar de activa en passiva in de Volksholding B.V. enkel betrekking hadden op de deelneming in de Volksbank en het eigen vermogen, heeft deze fusie geen gevolgen voor de financiële overzichten van de Volksbank.

De jaarrekening van de Volksbank is opgesteld conform International Financial Reporting Standards zoals aanvaard binnen de Europese Unie (IFRS-EU). Bij het opstellen van de financiële informatie in dit persbericht zijn, tenzij anders vermeld, dezelfde grondslagen gehanteerd als bij het opstellen van de geconsolideerde jaarrekening voor 2018 met inachtneming van de wijzigingen in IFRS-EU vanaf 1 januari 2019. Vanaf 1 januari 2019 past de Volksbank IFRS 16, Leases, toe. Het opstellen van de jaarrekening voor 2019 is onderhanden. Op de cijfers in dit persbericht is geen accountantscontrole toegepast.

Over de Volksbank

Algemeen

De Volksbank is een financiële dienstverlener op het gebied van bankieren die zich nadrukkelijk richt op de Nederlandse retailmarkt, inclusief het midden- en kleinbedrijf. De Volksbank voert meerdere merken en heeft een centrale backoffice en IT-organisatie. Het productaanbod bestaat uit drie kernproductgroepen: betalen, hypotheek en sparen. De Volksbank heeft een balanstotaal van € 62 miljard en 2.991 interne werknemers (fte's) en is daarmee een belangrijke speler op de Nederlandse markt. Het hoofdkantoor van de Volksbank is gevestigd in Utrecht.

Missie en ambitie

De missie van de Volksbank is Bankieren met de menselijke maat. Om deze missie waar te maken hebben we een ambitie geformuleerd vanuit het principe van 'gedeelde waarde'. Gedeelde waarde richt zich op zowel maatschappelijke en economische als financiële en niet-financiële aspecten. Onze ambitie is om deze gedeelde waarde te optimaliseren door het leveren van nut voor klanten, het nemen van verantwoordelijkheid voor de maatschappij, het geven van oprechte aandacht aan medewerkers en het behalen van rendement voor de aandeelhouder.

Onze merken

'De gemiddelde klant' bestaat niet. Iedereen heeft andere wensen, behoeften en voorkeuren. Wij willen onze klanten van dienst zijn op een manier die bij hen past. Daarom hebben wij niet gekozen voor een merk voor alle klanten, maar voor verschillende merken die ieder hun klanten bedienen op een manier die het beste bij hen past. Met elk hun eigen werkwijze, uitstraling, mentaliteit en producten, van sparen en beleggen tot verzekeren.

ASN Bank

Duurzaamheid

ASN Bank is in Nederland al 50 jaar een van de toonaangevende banken in duurzaam bankieren. ASN Bank zet het geld dat klanten haar toevertrouwen zo uit dat het bijdraagt aan duurzame vooruitgang en een leefbare wereld, nu en in de toekomst. Zij baseert haar keuzes op de drie pijlers van haar duurzaamheidsbeleid: mensenrechten, klimaat en biodiversiteit.

ASN Bank laat zien dat haar heldere en begrijpelijke producten een goed gevoel én goed geld opleveren.

www.asnbank.nl

BLG Wonen

Wonen voor iedereen

BLG Wonen maakt werk van een woningmarkt die toegankelijker en rechtvaardiger is. Opgericht in 1954 om de Limburgse mijnwerkers kans te geven een huis te kopen, ondersteunt zij nu nieuwe groepen in de maatschappij die problemen ondervinden bij het kopen van een woning. BLG Wonen ziet geen dossiers of nummers, maar mensen met dromen en wensen. Daarna kijkt zij pas naar de cijfers. Samen met haar grote netwerk van onafhankelijke adviseurs helpt ze mensen bij het vinden van een passende hypotheek. Een eigen woning is immers belangrijk: het geeft een gevoel van zekerheid en geluk. www.blg.nl

RegioBank

Leefbaarheid in de buurt

Gewoon even binnenlopen voor een vraag of goed advies. Dat kan op meer dan 500 plekken in Nederland in dorpen en kleine steden bij zelfstandige adviseurs.

Naast het dicht bij huis regelen van geldzaken zet RegioBank zich in voor de leefbaarheid in de buurt. Ze stimuleert lokale verbondenheid, omdat ze gelooft dat het hebben van relaties dichtbij gelukkig maakt. Ze is partner van het Oranje Fonds en steunt sociale activiteiten. RegioBank is namelijk niet alleen een bank, maar een onderdeel van de lokale samenleving: een verbinder die sociale vitaliteit en lokaal ondernemerschap in de regio wil versterken. www.regiobank.nl

SNS

Financiële weerbaarheid

SNS is er voor iedereen die wil bankieren bij een nuchtere, no-nonsense en menselijke bank. Niet alleen op het gebied van de producten die een bank traditioneel biedt, zoals een betaalrekening of een hypotheek. Maar vooral breder dan dat: wat vinden klanten belangrijk, waar hebben ze hulp bij nodig of waar liggen ze wakker van?

SNS staat haar klanten bij in hun financiële leven en maakt hen financieel weerbaar. Dat doet ze door naast de klant te staan, op een eenvoudige en menselijke manier. www.snsbank.nl

Disclaimer

Dit persbericht bevat uitsluitend feitelijke informatie en dient niet te worden opgevat als een opinie of aanbeveling met betrekking tot de koop of verkoop van effecten die zijn uitgegeven door de Volksbank. Dit persbericht bevat geen waardeoordeel of voorspelling met betrekking tot de financiële resultaten van de Volksbank.